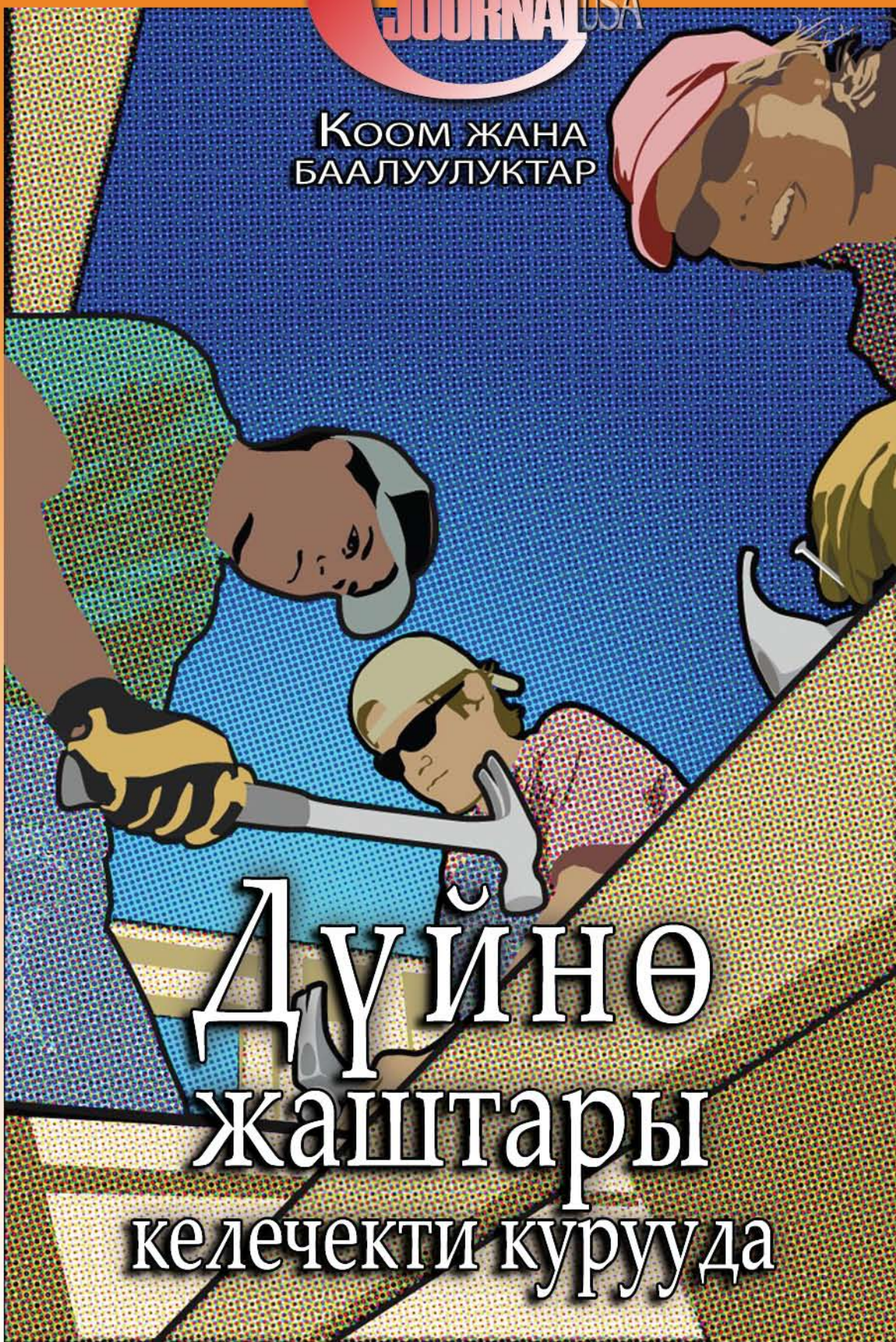

КООМ ЖАНА
БААЛУУЛУКТАР

Дүинө жаштары келечекти курууда

Дүйнө жаштары келечекти курууда Коом жана баалуулуктар, 12- том, № 7

Башкы редактору	Жорж Клак
Аткаруучу редактор	Ричард В. Хаккеби
Башкаруучу редактор	Шарлин Портер
Өндүрүш жетекчиси	Кристиан Ларсон
Өндүрүш жетекчисинин жардамчысы	Кло Д. Эллис
Интернет продюсери	Жанин Перри
Көчүрмө редактору	Кэтлин Хаг
Маалымат боюнча адис	Анита Грин
Сүрөт редактору	Мэгги Ж. Слайкер
Көркөмдөөчү	Винсент Хьюз
Кошумча редакторлор	Александра М. Аббуд Марк Бетка Робин Егер
Редакторлор кеңеши	Жереми Ф. Кертин Жонатан Марголис Чарлз Н. Силвер

Сырткы бетте: Үй куруу
Американын еврей кызмат коомчулугунун белеги

СҮРӨТТӨР: «Бангин секирүүсү»-бийиктиктен секирүү©(AP images); «Кайыкта» Будапешттеги «Планета» фондунун белеги; «Жаа атуу сабагы» -Түндүк Каролинадагы Ралей шаарчасындагы «Трайэнгл жаш христиандар уюмунун» белеги; «Футбол» Бари Фицджералд, АКШ Мамлекеттик департаменти; «Окутуу» (CORBIS/Inmagine); «Үйрөнүү» Брайан Ньюмен/Вашингтон штатынын университети; «Дарак отургузуу» Мерлин Фергюсон Кейт (Photo Edit).

АКШ Мемлекеттик департаментинин алдындагы Эл аралык маалымат программалар бюросу Америка Кошмо Штаттарынын жана эларалык коомчулуктун алдында турган негизги маселелер жөнүндө, «АКШнын электрондук журналы» аттуу аталышта - «Экономикалык мүмкүнчүлүктөр», «Дүйнөлүк маселелер», «Демократия маселелери», «Тышкы саясат маселелери» жана «Коом жана анын баалуулуктары» деген беш электрондук журнал басып чыгарат. Бул журналдарда АКШнын коому, баалуулуктары, андагы ой-толгоолор жана мекемелер жөнүндө сөз жүрөт.

Ай сайын журналдын жаңы саны англис тилинде басмадан чыгып, француз, португал, орус жана испан тилдерине которулуп турат. Атайын тандалган сандары араб, кытай, перс жана зарыл деп табылган башка тилдерге которулат. Ар бир журнал номери жана көлөмү боюнча каталогго киргизилген.

Журналдарда айтылган ойлордун АКШ өкмөтүнүн көз карашын жана саясатын чагылдыруусу шарт эмес. АКШ Мемлекеттик департаменти журналдарга байланышкан интернет барактарынын мазмуну жана ачыктыгы үчүн жооп бербейт. Алар үчүн жоопкерчилик ал интернет барактарды чыгаруучуларда жатат. Журналдардагы макалалар, сүрөттөр, иллюстрациялар АКШдан сыртта кайра басылып жана которулушуна жол берилет. Эгер аларга өзгөчө автордук укук чектөөлөрү коюлган болсо, журналда көрсөтүлгөн автордук укук ээлеринен уруксат алуу зарыл.

Эларалык маалымат программалар бюросу журналдардын жарыкка чыккан сандарын жана чыга электеринин тизмесин бир нече электрондук форматта <http://usinfo.state.gov/pub/ejournalusa.html> интернет дарегинде сактайт. Журналдар жөнүндө пикириңиздерди өзүңүздүн өлкөңүздөгү АКШ элчилигине же редакцияга төмөндөгү дарек боюнча билдирсеңиз болот:

Editor, eJournal USA
IIP/PUBS
U.S. Department of State
301 4th Street SW
Washington, DC 20547
United States of America
E-mail: eJournalUSA@state.gov

Бул журнал жөнүндө

Бул жыл жашоомдогу эң сонун жыл болду. ... Адам катары эбегейсиз өстүм; абдан жетилдим.

Лили менен таанышып алыңыздар, ал 21 жашта, мексикалык, 2003- жылы АКШга окуучуларды алмашуу программасы боюнча келген.

Башында абдан кыйналдым. Ал жакка баргандагы алгачкы эки-үч айда мен үчүн баардыгы башкача болчу. Мен жаңы жашоого, жаңы жерге, жаңы адамдарга, тамак-ашка, күн тартибине ж.б. көнүшүм керек болду. Бирок бара-бара көнүп кеттим, баардыгы мен үчүн көнүмүш жашоого айланды.

Лили – бизге «АКШнын электрондук журналынын» бул санын жазганга жардам берген көптөгөн жаштардын бири. Ал жана ага окшоп башка өлкөлөрдөн келгендер улуттар аралык жаштардын алмашуу программаларына катышкандыктарын, башка маданияттар, тилдер жана жашоо жолдору менен таанышууда башынан өткөн окуяларын биз менен бөлүшүштү. Алар өздөрүнүн корккондору, ийгиликтери, кубанычтары жана алган сабактары жөнүндө төкпөй айтып беришти.

Алардын көпчүлүгү, кечирим суроонун эч зарылчылыгы жок болсо да, англисче жазуудагы каталары үчүн кечирим сурап кайрылышты. Алардын үндөрү, биздин башка макалаларыбыздын авторлорунукундай эле, ачык жана жөнөкөй болуп жаңырып турду. Сөздөрүнөн тажрыйбалары, тайманбастык жана албетте акылмандык жөнүндө чындык көрүнүп турганда, бирин-серин грамматикалык каталар эч нерсе эмес деп ойлойбуз.

Сиздерди кийинки барактарда сөз болуучу жаштар менен тааныштыруу– биз үчүн сыймык. Азербайжандык Фариздин окуучулардын алмашуу программасына катышуусу анын өз мекениндеги жашоосуна таасирин тийгизгендиги жөнүндө ; Ратжерс университетинде өткөн ар-түрдүү динди туткан жана ар-түрдүү маданияттагы кишилердин бирге жашоосу боюнча экспериментине катышкан Сара аттуу жаш мусулман кыздын баяны; америкалык Брайандын Руандага мугалим болуп иштеп жүрүп алган турмуштук сабактары жөнүндө билебиз. Ушул басылма үстүндө иштеп жатып, биз алардын аңгемелерин чоң ынтызар менен уктук. Бул жаштар миңдеген жаштардын кичинекей гана тобун түзсө да, башка элдер менен алака түзүп, дүйнөнү жакшыраак кылабыз деген үмүт жана оптимизмге берилгендиги – бизге дем берет.

Редакция

Коом жана баалуулуктар

АКШнын мамлекеттик департаменти/ июль 2007/12том, № 7
<http://usinfo.state.gov/pub/ejournalusa.html>

Дүйнө жаштары келечекти курууда

Үй-бүлөлүк мамиле

4 «Алар менин балдарым»

Эрик жана Лейла маркустар менен интервью «Ротари Интернэшнл» аттуу жаштардын алмашуу программасы жөнүндө Огайо штатынын Биверкрик шаарында жашап, окуучуларга жергиликтүү ата-эне болуп келген Эрик жана Лейла Маркустар баяндашат.

8 Балдар жооп беришет

Маркустар үй-бүлөсү менен алмашуу боюнча жашаган төрт окуучу өздөрүнүн көргөндөрү жөнүндө ой бөлүшүшөт.

Турмуштук тажрыйба алмашуу

11 Римдиктердин меймандостугу

Жастин Бритт-Гибсон, мурда окуучулар үчүн алмашуу программасына катышкан келечектеги сценарий жазгыч Америкалык студент Римге барып, турмуштун жана жумуштун ыргагы жөнүндө түшүнүк алып келгени жөнүндө.

13 Жашоону өзгөрткөн тажрыйба

Фариз Исмаилзаде, мурда окуучулар үчүн алмашуу программасына катышкан Эл аралык деңгээлде ой жүгүрткөн азербайжандык адис АКШга алмашуу программасы боюнча окууга келгендиги жана анын арты менен, он жылда жашоосу кандай өзгөргөнү жөнүндө сөз кылат.

15 Кыстырма: ФЛЕКС жана ЙЕС программалары (flex иYes)

АКШ өкмөтүнүн эки программасы боюнча Америкага чет элдик окуучулардын келиши.

16 Өзгөртүү киргизүү

Александра М. Аббуд, штаттык жазуучу Эл аралык социалдык маселелер боюнча иштеген үч жаш адис эмне үчүн дүйнөнү жакшырткылары келээри жөнүндө баяндашат.

Сүрөттөгү аңгемелер

19 Топ тебүү

Дүйнөнүн түрдүү өлкөлөрүнөн 30 улан АКШга келип, өздөрүнүн футбол ойноо чебердигин өстүрүп, 2006-жылдагы Дүйнөлүк чемпионатка барышып, өмүр бою унутулгус таасир алгандыгы жөнүндө аңгеме.

Кибер-алмашуу (Интернет аркылуу маданият алмашуу)

- 22 **Ар-түрдүүлүктө жашоо жана таануу**
«Жакынкы Чыгышта биримдикте жашоо үйүнүн» тургундары менен интернет-маек. Колледж кыздары Ратжерс университетинин студенттик шаарчасында социалдык экспериментке катышуудан алган тажрыйбасы жана сабактары жөнүндө айтышат.
- 28 **Тарых күүсү менен келечекке – 2020-жылга карай жол**
Электрондук технологиянын акыркы жетишкендиктерин мыкты өздөштүргөн АКШ студенттери Руандага барып, ал жердеги жаштарга компьютердик билим бергени жөнүндө аңгеме.
- 30 **Руандадагы түшкү тамак**
Брайан Ньюман
Дасторкон үстүндө маек бири-бирин жакшы түшүнүүгө жардам берет
- 31 **Эскерүү маршы**
Лия Роммерайм
Америкалык студент Руандага компьютердик билим бергени барып, эрдик эмне экенин билип келет.
- 32 **Дем берүү, маалымат таратуу, ишке тартуу**
Интернет аркылуу жаштар дүйнө менен сүйлөшүшөт (TakingITGlobal.org)

- 34 **Интернет аркылуу адамдар менен таанышуу жана ой бөлүшүү**

Майтреи Доши

Интернет-коомчулукка мүчө болуу – индиялык кыздын башка өлкөлөргө баруусуна өбөлгө болду.

Алга умтул!

- 36 **Эларалык мамиле түзүүдө өздүк тажрыйба**
Шарлин Портер, «АКШнын электрондук журналынын» башкаруучу редактору,
-студенттер менен алмашуу - жаштардын дүйнөгө көз карашын кеңейтет. Акыркы он жылдыктарда миллиондогон жаштар бул мүмкүнчүлүктү колдонуп келишти.
- 39 **Эмне кылуум керек?**
Алмашуу програмаларына катышам дегендерге маалымат.
- 40 **Маалыматты кайдан алуу керек?**
Кызыккандарга маалымат издөөнү жеңилдетүү үчүн алмашуу програмаларынын тандалган тизмеси берилет.

Online Video

Experiential Learning
A World Learning Video
(Used With Permission)

Global Village
NJN News
(All Rights Reserved)

<http://usinfo.state.gov/journals/itsv/0707/ijse/ijse0707.htm>

«Алар менин балдарым»

*Чет элдик окуучуларга жергиликтүү ата-эне болуп келген
Эрик жана Лейла Маркустар менен интервью*

Алмашуу программасы боюнча башка өлкөгө барган жаш адам, кийинчерээк бул сапарын жашоодо бир келүүчү мүмкүнчүлүк деп ойлосо керек. Бирок студенттер менен алмашуу өмүрүндө кайра-кайра болуп турган адамдар да бар. Алар өкмөттүк эмес уюмдар каржылаган алмашуу программалары менен узак убакыт кызматташкан, чет элдик окуучуларга жергиликтүү ата-эне болуп берген адамдар. Мындай үй-бүлөлөр жыл сайын башка өлкөдөн келген жаштарга үйлөрүнүн эшигин ачышат. «АКШ электрондук журналынын» кызматкери ушундай үй-бүлөлөрдүн бири - Огайо штатынын Биверкрик шаарында жашаган Эрик жана Лейла Маркустар менен байланышты. Алар «Ротари Интернэшнл» аттуу жаштардын алмашуу программасы аркылуу чет элдик окуучуларды кабыл алышат. Бул программа дүйнөнүн 82 мамлекетинде таанылып, жыл сайын 8000 окуучу менен иштейт. «Ротари Интернэшнл» студенттерди кабыл алган үй-бүлөлөрүнө жайгаштыруу боюнча жергиликтүү Ротари клубдарын жана атайын мүчөлөрдү дайындайт. Эрик жана Лейла Маркустар бул программага 1998- жылы, алардын үч баласынын улуусу колледжде окуу үчүн кеткенден баштап катыша башташкан.

Андан бери, жети өлкөдөн келген сегиз окуучу алардын үйүндө бир нече жумадан бир жылга чейин жашап кетишти. Эрик жана Лейла кабыл алуу тажрыйбасы жөнүндө «АКШнын электрондук журналынын» башкаруучу редактору, Шарлин Портер менен маектешишти.

Суроо: Үйүңөргө жаңы студент келгенде эмнени сезесиңер?

Эрик: Окуучуларды кабыл алууну ойлонуп жүргөн үй-бүлөлөргө жана окуучулардын өздөрүнө мен мындай деп айтам: «өз баласынын жүрүш-турушуна көнгөнгө үй-бүлөгө 15 же 16 жыл кетет. Балдарга да өз ата-энесинин жүрүш-турушун түшүнгөнчө ошончо убакыт керек. Алмашуу боюнча келген окуучу болсо, бирөөнүн үйүнө кирип жатып, муну 15 же 16 минуттун ичинде түшүнүшү керек. Ошондуктан, көнүп кетүү эки тарапка тең татаал – эмне туура, эмне ката, эмнеге көнсө болот, эмнеге көнсө болбойт... баарын үйрөнүш керек» дейм.

Бирок кээде баары төп келип калат. Эки жыл мурда, биз менен аргентиналык бир өзгөчө кыз жашады. Ал биздин үйгө киргенде эле, өмүр бою ушул үйдө жашагандай сезилип кетти.

Лейла: «She is a keereg» башкача айтканда ал «сактагыч» болчу. Биз ага ушул Америка сөзүн үйрөттүк, ал

сөз өзүнө да абдан жакчу. Кийинчерээк ал өзүнүн интернеттеги атын «сактагыч» деп алыптыр.

Эрик: Ал өмүр бою биздин балдардын бири болгондой сезилчү. Аялым экөө абдан жакындашып кетишти. Ал жайында келгендиктен, аялым экөө сырттагы тапчанда «тики-бар» жасап алышты. Алар май-чырактарды, кооздогуч жарыктарды коюп алышып, алкогольсуз, чатырча менен кооздолгон ичимдиктерди ичип, ошол барда отурушчу.

Суроо: Окуучуларга ата-эне болуу сиздердин өзүңүздөрдүн үй-бүлөгө кандай тажрыйба берет? Дүйнөгө болгон көз карашыңарга кандай таасир тийгизет?

Эрик: Баарынан мурда, эми менин жети башка өлкөдө балдарым бар. Алар өз балдарымдай мага электрондук кат жазышат..., аялыма көбүрөөк жазышат.

Лейла: Алар мага балдарым сыяктуу эмес, алар чыныгы балдарым. Алар дагы менин балдарым болуп, мени «апа»

Кристина Гембарскаянын белеги

Жаш Эрик Маркус, алмашуу программасы боюнча келген окуучу Кристина Гембарская, Эрик Маркус жана Лейла Маркус (солдон оңго).

дешет. Мен аларды жакшы көрөм. Алар үйдү жашоо кубаты менен толтурушат. Биз жаш болгонубуз менен, картайып баратабыз. Карыган сайын, балдар уядан учуп жатышат. Бул көңүлдү оорутат. Биз бул кооз үйдү чоң үй-бүлө үчүн курганбыз, ошондуктан жаштар ушунча жашоо кубаты жана өздөрүнүн жашоо тажрыйбалары менен келгени бизге кубанычтуу.

Алардын ката кетиргендерин көрүп туруу, кээде чоң ката болсо да, кызыктуу. Себеби, алар турмуштук сабак алышы керек, анан ошондой убактарда, алар жөлөнүп ыйлай турган, аларды колдогон жана туура жолду көрсөткөн адам болуу сонун да.

Мисалы, алар үйлөрүн сагынганда. Бул бардык эле чет элдик окуучулар үчүн кыйын. Алар чын эле үйлөрүн сагынып, абдан кыйналышат. Алардын үй-бүлөсү, достору менен сүйлөшүп, байланышып турганы жакшы, бирок күндө алар менен 7 саат бою сүйлөшө бербеш керек. Аларга уядан учуп, өз алдынча болууга, чоң киши болгонго мүмкүндүк бериш керек.

Эрик: Мага жаккан дагы бир нерсе – ал балдар «жок» деп айтышпайт. Америкалык балдарга ата-энеси менен бир жакка баруу керек болсо: «ки, койчу, силер менен кантип жүрөм» дешет. Чет элдик балдарга: «Тамак-аш дүкөнүнө барасыңбы?» десең «барам!» дейт. «Уол- Март супермаркетине барасыңбы?» - «Барам!». «Бейсбол оюнуна барасыңбы?» - «Барам!». «Биздин достордукуна барасыңбы?» - «Барам!» деп турушат. Эмне кылам десең да, үстүнө күрмөсүн кийип, барганга даяр турат. Кайда барсаң да, ээрчитип алсаң болот, алар ата-энеси менен эки жакка чыккандан да уялышпайт,

а өз балдарың антишпейт, ата-энеси менен көчөгө чыкканды жактырышпайт.

Чет элдик балдарга баары кызык. Балким, алар өз үйлөрүндө өздөрүн биздин балдардай эле алып жүрүшөөр, бирок бул жерде болгондуктан, үйүндө макул болбогон нерселерге да макул болушат. Себеби, чындыгында биз алардын ата-энеси эмеспиз, алар биздин балдар эмес, бирок кетээринде биз ата, апа болуп калабыз. Алар сени «ата» же «апа» деп чакырышканы кишини кубантат.

Сууро: Сиздердин балдарга окшогон же окшобогон алардын дагы кандай жактары бар?

Лейла: Алардын, кантсе да, тили башка да, акцент менен сүйлөшүшөт, бирок биз кандай болсок алар деле ошондой деп ойлойм. Биз сыяктуу эле ыйлашат, бир жери кесилсе – биздикиндей эле кан агат. Алар кадимки эле балдар, биздин балдардай эле кыйынчылыктарга туш болушат.

Эрик: Биздин балдар жасагандай эле, алар дагы акылсыз нерселерди жасашат.

Жулиета Мессанонун белеги

Эрик Маркус, алмашуу программасы боюнча келген тайланддык Пичамон жана аргентиналык Жули менен.

Лейла: Бирок аларда этияттык бар.

Эрик: Биздин балдардай эле, үй тапшырмаларын жасабайт, кылбай турган нерселерди кылышат, кээде кыйынчылыктарга дуушар болушат. Ал жагынан балдар бардык эле жерде бирдей. Баары бир камырдан жасалгандай. Болгон айырмачылыгы – алар башка өлкөдөн келишкен, тили башка, маданияты башка.

Бирок башка элдин маданияты менен таанышуу да кызыктуу. Биз менен бир тайланддык кыз жашаган. Башка үй-бүлөгө кетүүдөн эки жумадай мурун, биз аны тайланддыктардын дүкөнүнө алып бардык. Ал өз өлкөсүнөн алып келинген тамакка кошулуучу көп нерселерди алды. Биз үйгө келгенде, сатып алгандарынан бизге сонун тамак жасап берди.

Лейла: Ал өзүнчө бир укмуш дейсиң.

Эрик: Ошентип, алардын маданиятынын даамын кичине татып каласың. Алардын өлкөлөрү жөнүндө угасың. Сен алар менен канчалык таанышсаң, алар сен менен ошончо таанышат.

Алардын кээ бирлери жаңы келгенде англисче жакшы билишпейт. Аларга англисче үйрөтүп, кетээринде АКШда чоңойгондой сүйлөп калгандарын көрөсүң.

Сууроо: Силер жеке адам катары, ал жаштарды үйүңөргө киргизесиңер, бирок эларалык түшүнүшүүгө салым кошуп жатам деген ой да келеби?

Лейла: Ооба, келет.

Эрик: Мен Ротаринин иштерине абдан кызыгам, алардын чогулуштарына барып турам. Эки жыл мурун, Ротаринин президенти: «Эгер ар бир 17 жаштагы улан-кыз алмашуу программасына катышса, дүйнөдө согуш болмок эмес. Себеби алар башка өлкөлөргө барып, алар менен

түздөн-түз таанышып, чыныгы дүйнөнүн жарандары болуп, эч бир өлкө менен согушкосу келбей калмак» деди. Мен бул ойго толук кошулам.

Сууроо: Сиздердин тааныштарыңарчы? Огайонун ушул Биверкрик шаарында жүрүп, чет элдик окуучуларды досторуңарга, дүкөндө жолуккан кошуналарыңарга тааныштырасыңар. Аларга, жаш конокторуңар аркылуу,

Лили Виллобос Гилберттин белеги

АКШнын түрдүү жерлери менен тааныштыруу – Ротари студенттик алмашуу программасынын өзгөчөлүктөрүнүн бири. Сан Францискодогу «Алтын дарбаза» көпүрөсүндө 2004- жылы тартылган бул сүрөттө Маркустар үй-бүлөсү менен ошол жылы жашаган Лили Виллобос Гильберт бар (ылдыйкы оңдо)

башка өлкөлөр жөнүндө жакшыраак түшүнүк алууга жардамдашасыңарбы?

Лейла: Менимче, жардамдашабыз го. Менимче, ал окуучуларды биз канчалык жакшы көрсөк, элдин баары ошончолук жакшы көрүшөт деп ойлойм. Алар жөнүндө баарын билгилери келишет. Адамдар аларды жакшы көрүшүп, жардам берип турушат. Мектептеги балдар да аларды аябай жакшы кабыл алышат. Ошентип, алар бири-бири менен жакшы алакада болуп калышат.

Эрик: Менимче, мектептин жогорку класстары үчүн айырмачылыктар жок болуп кетет. Алар класстын толук мүчөсү болуп калышат. Мектептеги балдардын баары алар ким экендигин билишет. Балдар башка өлкөдөн келгендер менен таанышып, алардан көп нерсени

үйрөнүшөт.

«Ротари программасынын» эң жакшы жери – Америкага келген балдардын ордуна биздин балдар алардын өлкөлөрүнө барышат. АКШга канча бала келсе, ошончо америкалык бала башка өлкөлөргө барат(бирге – бир).

Бул интервьюда чагылдырылган көз караштар АКШ өкмөтүнүн көз караштарын же саясатын чагылдыруусу шарт эмес.

Балдар жооп беришет

Маркустардын үй-бүлөсү менен «алмашуу» боюнча жашаган төрт окуучу өздөрүнүн көргөндөрү жөнүндө ой бөлүшүшөт.

Кристина Гембарская

Кристина Россиянын Тюмень аймагынан болот. Ал 2007- жылы «алмашуу» программасы боюнча Биверкрик мектебинин жогорку класстарында окуп, Эрик жана Лейла Маркустар менен чогуу жашаган. Азыр ал кайра Россияга келип, котормочу болууну көздөп, университеттин чет тил факультетине тапшырды.

Америкага жаңы келгенде, бир аз коркуп жүрдүм; англис тилин да жакшы билчү эмесмин. Баары жаңы, бейтааныш болчу. Маркустар мага Америка маданиятын тааныганга, адамдар менен мамиле түзгөнгө жана башка нерселерге үйрөтүштү. Алар менде Америка жөнүндө өз пикирим жана көз карашым пайда болушуна көмөктөшүштү.

Биз өзүбүзгө жаккан көп нерселерди чогуу кылчу элек. Менин эң жакшы көргөндөрүм футбол, баскетбол жана бейсбол оюндарына баруу, дем алыштарды көл жээгиндеги үйдө өткөрүү, балык уулоо жана Лейла Маркус менен сүрөт тартуу эле. Ал экөөбүз эки чоң сүрөт тартып, Россияга менин апама жибергенбиз! Баары ушунчалык сонун болгон! Мен сүрөт тарта алам деп эч качан ойлочу эмесмин. Ал мен үчүн жаңы нерсе болду. Ошондой эле, алардын бардык үй-

бүлө мүчөлөрү чогулуп, майрамдарды чогу бирге белгилегени жакчу. Мен өзүмдү алардын үй-бүлөсүнүн мүчөсү катары сезчүмүн, бул бир сонун сезим эле.

Хавьер Алфаро

Хавьер Коста Риканын Алахуела аймагынын Гресиа шаарында жашайт. Ал «Ротари алмашуу» программасы менен келип, 1999- жылы Маркустардын үй-бүлөсү менен чогу жашаган. Ал азыр 25 жашта; «Проктер энд Гэмбл» компаниясында өндүрүш инженери болуп иштеп, финансы жана экономика боюнча магистрдик даражаны алууга даярданып жүрөт.

Менин эсимде калган эң мыкты күндөрдүн бири ... Мен ал күнү үйдүн короосунда өзүмчө топ тээп, кеч киргенче жүрдүм. Апам Лейла сыртка чыгып, «Балам, кеч болуп калды, үйгө кирсең жакшы болмок»- деди. Мен үйгө киргенде ал менин көңүлүм суз экенин байкап, мени менен сүйлөштү. Мен үйдү сагынып, кусаланып жүргөм.

Эртеси андан да сонун, унутулгус күн болду. Лейла түшкү тамак бышырып, бүт үй бүлөнү дасторконго чакырды.

Баарынын алдына ак тарелкаларды коюп, мага кызыл тарелка койду. Мен эмне себептен антти деп таң калып калганда, ал мага: «сен бүгүн өзгөчөсүң» деди. Ошол эле сөздөр менин тарелкамда да жазылып туруптур. Менин көзүмдөн жаш тегеренип, аны кучактап, өөп, рахматымды айттым. Ошондон кийин биз аябай жакын болуп, мен аны апа деп ал мени уулум деп калды.

Хулда Лилиана Виллобос Гилберт (Лили)

Лили Мексиканын Гуанахуато аймагындагы Ирапуато шаарында жашайт. Ал «Ротари алмашуу» программасына 2003-2004 жылдары катышкан. Ал азыр 21ге чыгып, эларалык бизнес факультетинде окуп жатат.

Бул жыл - жашоомдогу эң сонун жыл болду десем жаңылышпайм. Мен түрдүү өлкөлөрдөн келген адамдар, алардын маданияты, түрдүү көз караштары, башкача жашоо жолдору жана башка жаңы нерселер менен тааныштым. Адам катары кыйла өстүм, абдан жетилдим.

Америкага бараарымды акыркы жолу укканда абдан кубандым, себеби «алмашуу программасына» катышып, Америкада бир жыл жүрүп келүү менин көптөн бери эңсеп келген максатым эле. Мен АКШны таанып, анын тилин үйрөнгөнгө абдан кызыкчу элем. Англис тили бизнестин жана дүйнөлүк тил эмеспи.

Мен өзүмдү бактылуу сезип жүрсөм да, ал жакта эмнелерге туш болсом деп кабатырланчумун. Мага адамдары жакшы мамиле кылаар бекен... өлкө, шаар кандай? Кандай кыйынчылыктар чыгат болду экен деп ойлончумун.

Башында абдан кыйналдым. Ал жакка баргандагы алгачкы эки-үч айда мен үчүн баардыгы башкача болчу. Мен жаңы жашоого, жаңы жерге, жаңы адамдарга, тамак-ашка, күн тартибине ж.б. көнүшүм керек болду. Бирок бара-бара көнүп калдым, баардыгы мен үчүн көнүмүш жашоого айланды.

Мен жашаган үчүнчү үй бүлө Маркустар болду, алар өзгөчө жакшы адамдар экен. Менимче, алар бактылуу адамдар. Аларга жергиликтүү ата-эне болгон жакчу, себеби өздөрү менен жашап жүргөн окуучулардан алар да көп нерсени үйрөнүштү деп ойлойм.

Лейла менен Эрик сонун адамдар. ... Мен алар менен качан болсо да сүйлөшө алчумун. Алар менин башка өлкөдөн «алмашуу» боюнча келгенимди, менин башкача ой жүгүртүшүмдү түшүнүшчү. Алар дайым бизди түшүнүп, сыйлап турушчу. Биз, чет элдик окуучулар, өзүбүздүн улуттук жана адамдык өзгөчөлүктөрүбүзгө ээ экенибизди элдин баары эле биле бербейт, бирок Лейла менен Эрик билүшчү.

Эми, алардын уулу «Кичинекей Эрик» жөнүндө эки ооз сөз. Мен барганда ал

Лили Виллобос Хильберттин белеги

Алмашуу программасы боюнча келген окуучу Лили Виллобос Гилберт 2004-жылы АКШнын батыш тарабын кыдырып жүргөн учурунда

13 жашта эле болсо керек. Ал сонун бала эле, биз чогуу көңүл аччубуз. Кээде бирге тамактанчубуз, ойночубуз. Мен ал күндөрдү эч качан унутпайм. Биз сонун күндөрдү өткөрдүк. Биз азыр деле интернет аркылуу кат жазышып турабыз.

Мага Америкада бир жыл ичинде кылган иштеримдин эң жакканы – башка чет элдик окуучулар менен бирге жер кыдыруу болду. Биз жакшы мамиледе болуп, азыр да байланышып турабыз. Алар мен үчүн түбөлүккө эң жакын досторум болуп кала беришет.

Мен инсан катары өстүм. Үй-бүлөмдөн бөлүнгөнүм мага чоң сыноо жана өз алдынчалыкка карай чоң кадам болду. Башка мамлекеттерден келген балдар менен дос болуу мени дүйнө адамына айлантты, эми мен дүйнөгө башка көз караш менен карай баштадым.

Эсимде, ошол жылы биз ошондогу ой-толгоолорубузду мындай учкай сөз менен чагылдырган элек: «Сен канча аракет кылсаң, дүйнө ошончолук чоң болот».

Жульета Мессано

Жули Аргентинанын Кордоба шаарында жашаган 20 жаштагы кыз. Ал «Ротари алмашуу» программасына 2005- жылы катышып, азыр азыктандыруу жана тамак-аш технология факультетинде окуп жатат.

Мен Огайодо дээрлик бир жыл жүрдүм, бирок төрт башка үй-бүлөдө жашадым. Себеби «Ротари клубу» үч-төрт ай сайын, үй-бүлөлөрдү которуп турчу.

Ар бир үй-бүлөдө жашоо укмуштай сонун болчу, ишенсенер, ар бир которулганда жаңы «алмашуу программасына» катышкандай сезилчү. Ар бир үй-бүлө башкача болуп, башка жерге түшүп калгандай сезилчү.

Маркустар менен мен бир жай мезгилин өткөрдүм. Ал жерде сонун күндөр өттү! Алар абдан шайыр үй-бүлө болчу, алар менен бирге мен өзүмдү өз үйүмдөгүдөй сезчүмүн. Биринчи барган күнү эле алар мага: “Mi casa es su casa” (менин үйүм – сенин үйүң) деп айтышты. Чын эле мен кеткенче ошондой болду. Алар каалашыңча компьютерди колдонгонго, каалаганыңды жегенге, түшкө чейин уктаганга уруксат беришчү! Ха-ха (ал жай мезгилинде болчу, болбосо таң атпай ойготуп мектепке жибермек!!).

Courtesy of Julieta Mezzano

Жульета Мессано (оңдо) Лейла Маркус менен

Алардын баласы «Кичинекей Эрик» мага англисче үйрөнгөнгө жардам берип жүрүп, дос болуп кеттик.

Дем алыш күндөрү, «Индиан Лейк» көлүнө барчыбыз. Ал жерде «Кичинекей жана Чоң Эриктер» менен кино көрүп, карта ойночубуз, стол теннисин ойночубуз, сууга түшчүбүз, анан Мак Доналдска кайык менен барчубуз!

Жумуш күндөрү, убакыттын көбүн апам Лейла менен өткөрчүмүн. Ал адамды укканга жана кеңеш бергенге кыйын эле. Ал бир нерсе ойлоп тапканга жана жасаганга маш болчу, биз бирге сүрөт тартып, мончок, сөйкө жана башкаларды жасачубуз. Эми алар менин үйүмдө Лейланы эстетип турат. Ал дайым мени менен тамашалашып, жалгыздыкчу сездирчү эмес.

«Алмашуу программасына» катышуу эң сонун нерсе. Элдин баары катыша алса жакшы болмок. Ага катышканда башка маданиятты, башкача ойлогондорду түшүнүү үчүн акыл-оюңуз ачык болуп, адамдардын сенден башкача болушу ката эместигине көзүң жетет.

Мен ошол күндөрдү, өзүм барган жерлерди, жолуккан адамдарды эч качан унутпайм. Үй-бүлөңдөн бир жыл бөлөк жашоо, узак көрүнүшү мүмкүн, бирок чындыгында ал убакыт абдан тез өтөт.

Бул интервьюда чагылдырылган көз караштар АКШ өкмөтүнүн көз караштарын же саясатын чагылдыруусу шарт эмес.

Римдиктердин меймандостугу

Жастин Бритт-Гибсон

Жаш америкалык Жастин өз жашоо ыргагын Римдин ыргагындай кылгысы келет. Жастин Бритт-Гибсон 25 жашта. Ал 2004-жылдын биринчи семестрин Темпл университетинин студенттер шаарчасында өткөргөн. Ал италиялык кинематографты жана көркөм жазууну изилдеп, ошол эле жылы кино жана байланыштар боюнча даража алган. Азыр Лос-Анжелесте жашап, сценарист катары карьера жасоого умтулууда.

Мен Римге келгенде 2004-жылдын январы эле. Кыш күчүнө кирип, көчөлөргө суук жамгыр тынбай төгүп турду. Бул менин биринчи чет өлкөгө барышым эле, италянча дээрлик билчү эмесмин. Шаарга кирип белгилерди, жарнамаларды жана башка жазууларды көргөндө эле, тил маселеси абдан татаал болоорун түшүндүм. Биринчи күнү эле адашып, келесоочо жергиликтүү кишилерден англисче жол сураганым; билген италянча сөздөрүмдү колдонуп, жергиликтүү кафеде тамак алганым дагы эле эсимде. Кудуреттүү европун курсу АКШ долларынан кымбат болуп, менин төлөө карточкамдагы акчаны ырайымсыз соруп турганын кантип унутайын.

Анан, кофени айтпайсыңбы.

«Старбакс» кафесинен коюу кофени чоң кружкалар менен ичип көнгөн америкалыкка эспрессого көнүү кыйын болду. Аз эле кофе куюлган кичинекей чөйчөккө карап алып: «калганы кайда?» деп сурагым келчү. Эрте мененки тамак – өзүнчө сөз: катталган таттуу тоочторду жана башка камырдан жасалган нерселерди жешет экен. Мен болсо, өзүм көнгөн жумуртка, куймак, бекон жана кытырак нансыз кантип төрт ай жашайм деп ойлодум. Мен чет элде жашай албайт экенмин, акыркы семестримди өз жеримде эле бүтүрүшүм керек болчу деп ойлой баштадым. Анан ошол эле күнү бир укмуш нерсе болду... ал нерсе менин жалгыздыгымды, кусалыгымды айдап чыкты. Мен досторду таптым.

Эл толгон Пиацца дель Пополо көчөсү менен жүрүп отуруп, группалаштарым менен жер астындагы кичинекей кафеге барып калдык. Анын сыртында турган кичинекей жарнама арзан суусундуктарга чакырып турду, бизге ошол эле керек болчу. Так ошол жерден, мен кийин жакын дос болуп калган: Фабрицио, Федерико, Антонелло жана Флавия менен тааныштым. Алар биздин жаныбыздагы үстөлдө отурушкан экен. Фабрицио тартынбай эле, өз отургучун биз жакка жылдырып, бизден кай жактык экенибизди сурады. Көп өтпөй анын достору да бизге кошулду. Кафе жабылганга чейин биз өзүбүздүн маданияттарыбызды салыштырып, айырмачылыктары жана көптөгөн окшоштуктары жөнүндө сүйлөшүп отурдук. Кафе ээси бизди кууп чыкканда гана, биз сыртта сейилдөөнү чечтик.

Кечки сейилибиз түнү бою Римди кыдырууга айланды. «Таттуу жашоо» фильминде көрсөтүлгөн атактуу Треви фонтанына бардык. Түнкү көчө сүрөтчүлөргө жана соодагерлерге толгон Пиацца Навонага барганда менин оозум ачылды. Биз Ватикан шаарчасынын дубалдарын бойлодук, машиналарында мемиреп уктап жаткан кароолчулардын

Жастин Бритт-Гибсондун белеги
Жастин Бритт-Гибсон Калифорниянын Лос Анжелес шаарында,
2007 ж.

үстүнөн тамашаладык. Акыры «Испан тепкичтери» менен өйдө чыгып, көз жоосун алган түнкү шаарга суктандык. Ошол кереметтүү жерде күндүн чыгышына суктанып отуруп, буга чейинки шектенүү, коркуу жана көңүл чөгүүмдүн баары жоголгонун сездим. Капыстан өзүмдү ал жаңы чөйрөдө үйүмдөгүдөй сезип, жаңы римдик «бир туугандарым» менен дагы көп түндөр көңүл ачууну эңсеп калдым.

Ал семестрде Фабрицио жана анын достору бизге Римдин чыныгы кооз жерлерин көрсөтүштү. Эч кандай карталар же саякатчылар үчүн китепчелер биздин жергиликтүү досторубуз көрсөткөн кызыктуу түнкү клубтарын көрсөтө алмак эмес. Хука-барлар, бий аянттары, кафелер – биз алардын баарында көп жолу болдук. Көбүрөөк жүргөн сайын, көбүрөөк досторду таап жаттык. Түнкү шаарда жүрүү көнүмүшкө айланып, сабактар көңүлүмдү көп тартпай калды. Университеттин сыртында мени чыныгы Италия күтүп турса, кантип китеп окумак элем?

Көп өтпөй эле, «Түбөлүк Шаарда» жашоого көнүп кеттим. Мен жаңы мекен тапкандай болдум, өмүрүмдөгү эң сонун күндөр өтүп жатканын түшүндүм. Римдеги күндөрдөй жакшы күндөр менде боло элек, болушу да кыйын.

Адашкан туристтерге жол көрсөтүп берип, итальянча сүйлөшүп, өзүмдү жергиликтүү баладай сезип калдым. Тааныштарым мага итальян тилин үйрөтүп жүрүштү. Жергиликтүү досторум менен жүрүп, итальянча эркин да көбүрөөк да сүйлөшчү болдум. Оор экзамендердин алдында Фабрицио менен Федерико сабактарга даярданууга жана тилди жакшыраак түшүнүү жолдоруна үйрөтүшүп, түнү менен уктачу эмеспиз.

Ошентип, кетээр жума да келди. Бүтүрүү экзамендеримди жана бардык курстук иштеримди тапшырып бүтүп, Рим жана жаңы досторум менен коштошо албай, беш күн куса болуп жүрдүм. Досторумдун жардамысыз, ал жердеги жашоом маданий жана турмуштук жактан мынчалык бай болмок эмес. Римдин ыңгайлуу жана жеңил жашоо ыргагы мага абдан жагып калды. Италиялыктар биринчи орунга үй-бүлөсү менен досторун коюшат, ал эми жумуштарын жоопкерчилик менен аткарышат, бирок анча жанталашпайт. Албетте, менин досторум да иштешчү, бирок америкалыктардай болуп, өздөрүн кыйнашчу эмес. Үч жылдан бери эки маданияттын ушул айырмачылыктарын – америкалыктардын көп иштеп карьерага умтулганы менен Римдин жай-баракаттыгын айкалыштыра албай жүрөм.

Андан бери үч жыл өтсө да, оюмдан Рим кетпейт. Күн сайын Италиянын борборуна кетип калып, 2004- жылы токтогон жеримден мурдагы жашоомду кайра уланткым келет. Азыркыга чейин достугубуз үзүлбөй, досторум мени келет деп, дагы эле күтүп жүрүшөт.

Досторум АКШга келишсе, мен да аларды ошончолук сыйлайм деген үмүт менен жүрөм.

Бул макалада чагылдырылган көз караштар АКШ өкмөтүнүн көз караштарын же саясатын чагылдыруусу шарт эмес.

Акыры «Испан тепкичтери» менен өйдө чыгып, көз жоосун алган түнкү шаарга суктандык. Ошол кереметтүү жерде күндүн чыгышына суктанып отуруп, буга чейинки шектенүү, коркуу жана көңүл чөгүүмдүн баары жоголгонун сездим.

Жашоону өзгөрткөн тажрыйба

Фариз Исмаилзаде

«Эң жөнөкөй тапшырмалардан да маанилүү турмуштук сабактарды алса болот»-дейт, азербайжандык Фариз Исмаилзаде. Ал АКШга «алмашуу программасы» боюнча барып, башынан өткөргөндөрүн бөлүшөт. Алгачкы жолу Фариз АКШга окуучу кезинде келген, экинчи жолкусунда студент болуп келди. Азербайжанга кайткандан кийин, Бакудагы Батыш университетин бүтүрүп, өлкөсүндө демократиялык мекемелерди уюштурууга активдүү катышкан. Азыр ал Азербайжандын Тышкы иштер министрлигинин Демократия академиясында окуу программаларынын директору. Андан сырткары, ал АКШда билим алган азербайжандыктарды бириктирген уюмду да жетектейт.

АКШнын Мамлекеттик департаменти каржылаган «Келечек лидери» алмашуу программасы боюнча жогорку класста окуу үчүн 1995- жылы АКШга барганымда, мен 16 жашта элем. Ал убакта америкалыктар жана алардын жашоо-турмушу жөнүндөгү ойлорумдун баары эскиче болчу. Менин өлкөм дүйнө өлкөлөрүнө таанылып, өз эшигин ачканына төрт эле жыл болгондо, Азербайжандын түштүгүндөгү Ленкорань шаарчасында жашаган, менин дүйнөгө көз карашым албетте чектелүү гана болчу.

Ата-энем да, өзүм да америкалык үй-бүлөдө менин бир жыл бою жашашыма кыйла кабатыр болдук. Ага карабай, АКШга баруу мүмкүнчүлүгү мени бир чети толкундатып, бир чети кызыктырып турду.

Аэропортко келип, сапарым башталаарда, мен үчүн жаңы жашоо ачылып жаткандай сезилди. Менин үстүмдө жаңы америка футболкасы, астымда жаңы кроссовка эле. Америкага келе электе эле, мен америкалыктарды туурай баштагам. Мени менен бирге дагы 45 азербайжандык окуучу менин программам боюнча АКШга баратышты. Биз өзүбүз бара турган штаттар жана бирге жашай турган үй-бүлөлөрдүн жетишкендиктери жөнүндө сүйлөшүп жаттык. Бир бала анын кабыл алуучу атасы банкир экенин айтканда элдин баары «оо» деп калышты. Экинчиси анын кабыл алуучу үй-бүлө Гавайиде жашаганын айтты. Дагы «оо». Менин мактанчу эч нерсем жок эле, себеби мени кабыл алуучу үй-бүлө Орегондун айыл жеринде жашачу. Ал штат кандай экени жөнүндө менде эч кандай түшүнүк жок болчу.

Мен Орегонго келгенде, менин кабыл алуучу үй-бүлөм мени азербайжанча атым жазылган кагаз менен күтүп алышты. Ал жазууну кайдан таптыңар десем, «атам» Интернеттен деди. Мен интернеттин күчүн ошондо биринчи жолу билдим. Бүт жашоом ушул эң сонун ойлоп табууга байланыштуу болоорун, мен анда билген эмесмин. Анан унаа менен үйгө жол тартып баратып, Мак Доналдстан сүт коктейлин сатып алууга токтодук. Менин жаңы бир туугандарым «мага көбүрөөк бер» деп уруша башташты. Менин эскиче ойлорум ошондон баштап өзгөрдү. Мен америкалыктардын

Фариз Исмаилзадендин белеги

Фариз Исмаилзаде 2007-жылы Лондондогу Жон Смит атындагы Демократия жана бийлик эскерүү ишеним стипендианттарынын тобу менен сүйлөшүүдө.

биздей эле күнүмдүк каалоолору, кыйынчылыктары, адаттары жана жүрүм-турум өзгөчөлүктөрү бар кадимки адамдар экенин түшүндүм.

Жаңы үйгө барганымдын эртеси идиш жууганды үйрөндүм. Америкалык апам менден үй жумуштары боюнча, менин америкалык бир туугандарым сыяктуу, жумасына эки күн жардамдашуумду суранды. Азербайжанда аялдар гана идиш жуугандыктан, бул тапшырма мага уяттай сезилди. Мен эч качан идиш жууп көргөн эмес элем. Бирок менин америкалык апам «үч уулуна» бирдей мамиле кылаарын түшүндүрдү. Мени өз уулдарынын тизмесине кошконуна абдан сыймыктанып, жардамдашууда алга чыгууну чечтим. Апама ашкана жумуштарын жасашып, кечки салатка жашылчаларды туурашып отуруп, менин өлкөм жөнүндө көп сүйлөшчүбүз.

Ошентип, апам экөөбүз абдан жакындашып кеттик.

Кийинки жумада, кийимдеримди кир жуугуч машинада жууганды жана кургаткычка салганды үйрөндүм. Андан кийин, чоң супермаркеттен буюмдарды сатып алганды, кат жазып почтадан үйгө жибергенди, бир айлык чыгымдарымды эсептегенди, күн тартибимди түзгөндү, сабактарга жазылганды жана башка көп нерселерди үйрөндүм. Ошентип, мен өзүнө ишенген, көз карандысыз жетилип бышкан адамга айландым. Азербайжандай салттуу өлкөлөрдө балдар мындай нерселерди үйрөнүшпөй, орто жашка жеткенче, ата-энесинен көз каранды болуп жүрүшөт.

Менин өзүмө ишенгеним жана ошондо үйрөнгөндөрүм мага азыр да жардам берет. АКШдан кайткандан кийин, мен өз ата-энемден бир тыйын да албай, мектепти да, колледжди да өзүм бүтүрдүм.

АКШда жүрүп коомдук активист болуу эмне экенин да билдим. Азербайжандай бардык нерсени өкмөт чечкен өлкөлөрдө, жарандар жана жаштар коомду өзгөртүү мүмкүнчүлүктөрүн көбүнесе сезишпейт. Орегондо жүрүп, мен окуучулар проектилерди иштеп чыгып, каражат чогултуп, спорттук мелдештерди уюштуруп, коомчулукка жардам берип, класс менен сапарларды даярдап, жаңы идеяларды чогуу ойлонуштургандарын көрдүм. Мен класс менен сапарга чыгуу үчүн, каражат чогултуучу топко мүчө болдум; топтун башка мүчөлөрү мага жакшы мамиле жасашып, кантип иштөө керектигин үйрөтүштү. Мендей жаш азербайжанга бул чоң жоопкерчилик жана кызыктуу болду. Машиналарды жууп, спорттук оюндарда тамак сатып, мектептин гезитин кооздоп, сүрөт тартып, интервью алып, сапарды пландап жүрүп, мен адам катары өстүм, бир нерсе жаратканга, жоопкерчиликке жана жамаатта иштөөгө үйрөндүм.

Мекениме келгенден бери, ошол коомдук активдүүлүк менин жашоомдун ажырагыс бөлүгү болуп калды. Анын кереги колледж гезитине редактор болгонумда, талкулоо клубдарын уюштурганымда, демократияны сүрөөчү болгонумда, эркин журналист кезимде жана эң чоң ийгиликтүүсү - АКШда окугандардын ассоциациясын түзгөнүмдө тийди [www.aaa.org.az].

«Алмашуу программасы» боюнча АКШга экинчи жолу барганымда, мен Американын саясий системасы жана ага аралашуу жолдору жөнүндө түшүнүк алдым. Коннектикуттагы Уэслиан университетинде окудум. Анын Вашингтонго жана Нью Йоркко жакын жайгашканкандыгы менде жергиликтүү жана эларалык саясатка кызыгууну жаратты. Мен президент Клинтонго жана мамлекеттик катчы Мадлен Олбрайтка өз өлкөмдөгү нефть өтүүчү түтүк куруу долбоорун колдоого чакырып жазган биринчи жолку катым эсимде. Мен Коннектикуттун Эл өкүлдөр палатасындагы депутатына Азербайжан менен Армениянын ортосундагы тынчтык процессин колдоп берүүсүн өтүнүп кат жазганмын. Конгресс мүчөсү Сэм Гейденсондон жооп кат алганда абдан толкунданганым эсимде.

Колледждеги окуум бүтөөрдө, саясий ишмердиктин, талаштардын, кызыкчылык талашуунун жана саясатчылардын уюгу болгон Вашингтондо стажировкадан өтүүнү чечтим. Эларалык жана стратегиялык изилдөөлөр борборунда практикадан өтүү - мага АКШнын саясий чөйрөсүнүн алдында алгылыктуу талаш сөз алып барууга үйрөттү.

Мен класс менен сапарга чыгуу үчүн каражат чогултуучу топко мүчө болдум, топтун башка мүчөлөрү мага жакшы мамиле жасашып, кантип иштөө керектигин үйрөтүштү. Мендей жаш азербайжанга бул чоң жоопкерчилик жана кызыктуу болчу.

Ошондо алган сабактарым мага азыр да жардам берет. Ушул 2007- жылдын башында мени Азербайжандын тышкы иштер министрлиги, жаш дипломаттарды даярдыктан өткөрүү программалырынын жетекчисинин кызматына чакырды. Бул кызмат - мен Вашингтондо практикадан өтүп жүргөндө биздин элчилик менен түзгөн мамилемдин жыйынты.

Азыр мен көз карандысыз Азербайжанды өнүктүрүүгө жана жакшыртууга, өзүмдүн жаштар менен иштеген иштерим жана окуу проектилерим аркылуу салым кошуп жатам. АКШда алмашуу программалары аркылуу алган сабактарымды дагы эле пайдаланам. Дүйнөдө канча кыйынчылык болсо, аларды чечүүнүн да ошончо жолу бар экенин унутпайм. Жашоодо мүмкүнчүлүктөр чексиз болгондуктан, биз бул мүмкүнчүлүктөргө активдүү умтулушубуз керек. Кыска өмүрдү текке кетирбейли.

Бул макалада чагылдырылган көз караштар АКШ өкмөтүнүн көз караштарын же саясатын чагылдыруусу шарт эмес.

ФЛЕКС жана ЙЕС (FLEX and Yes)

Советтер Союзу бир нече көзкарандысыз мамлекеттерге бөлүнүп кеткенде, АКШ өкмөтү ошол мамлекеттердин мектеп окуучулары Америкага келип окушса жакшы болмок деген ойго келген. Ошентип, 1990-жылдардын башынан бери 15000 окуучу катышкан «Келечек лидерлердин» алмашуу программасы (ФЛЕКС - FLEX) жаралган.

Негизги ой -чыныгы акылдуу балдарды АКШга алып келип, жашоого, коомго жана келечекке жаңыча көз-караш менен тааныштыруу болчу. ФЛЕКСтин дагы бир максаты – чет элдик жаштарга катардагы америкалыктар социалдык кыйынчылыктарды жеңүү үчүн кантип коомдук иштерге катышканын жана өз коомунун жашоосун оңдоо үчүн, кантип иштегендерин көрсөтүү эле.

Уюштуруучулар студенттер АКШдан кайтканда, окуп жүрүп алган тажрыйбалары аларга өз жеринде алдыңкы адамдардан болуп, ал жерде жашоону жакшырта алышат деп үмүт кылышат.

ФЛЕКС программасына Армения, Азербайжан, Беларусь, Грузия, Казакстан, Кыргызстан, Молдова, Россия, Тажикстан, Түркмөнстан жана Украина катыша алат.

ФЛЕКС программасы жөнүндө кошумча маалыматты жана ага тапшыруу тартибин <http://exchanges.state.gov/education/citizens/students/eurasia/flex/gallery.htm> интернет барагынан тапса болот.

Жаштардын алмашуу жана окуу программасы (ЙЕС) ФЛЕКСке окшош, ал 2002- жылдын октябрында башталган, Америкалыктар менен мусулмандар басымдуулук кылган мамлекеттердин элдери ортосунда түшүнүүчүлүктү арттырууну максат кылган программа. Бул программа боюнча, мектеп окуучулары АКШга бир окуу жылына келип, жергиликтүү үй-бүлөлөрдө жашап, Америка коомунун жана баалуулуктарын түшүнүү үчүн иш-аракеттерге аралашып, лидердик сапаттарын өнүктүрүп, америкалыктардын алардын өлкөлөрү жана маданияттары жөнүндө түшүнүк алуусуна жардамдашат. Үйлөрүнө кайтышканда, окуучулар өз жериндеги түрдүү иштерде өздөрүнүн лидердик сапаттарын колдонушат.

ЙЕС программасы боюнча жылда келген окуучулардын саны өсүп отуруп, 2009-2010 окуу жылында 1000ге жетиши күтүлүүдө, азыр алар түндүк Африкадан баштап Түштүк-чыгыш Азияга чейинки 30дан ашык өлкөлөрдөн келишет.

ЙЕС программасы жөнүндө кошумча маалыматты <http://exchanges.state.gov/education/citizens/students/programs/yes.htm> интернет барагынан тапса болот.

Өзгөртүү киргизүү

Александра М. Аббуд

Жашы жаңы эле жетилген үч жаш адис өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдө жашоо деңгээлин көтөрүүнү каалашат.

Margaret W. Nea/Bread for the World

Буркина Фасолук аял баласын «Дүйнөгө нан» программасынын жардамы менен багып жатат.

Дүйнөнүн 180 өлкөсүнөн 57 миңден ашык өкмөттүк эмес уюм Idealist.org интернет барагында катталган. Ал барак социалдык, филантропиялык жана гуманитардык ишмердик жүргүзгөн уюмдарга ыктыярдуу түрдө кирген жана ошол багытта карьера кылгысы келген адамдардын байланышып туруучу жери. Idealist.org адамдарды, идеяларды жана ресурстарды бардык жолдор менен бириктирип, коомду жана дүйнөнү өзгөрткүсү келген студенттерди, бүтүрүүчүлөрдү жана башкаларды ишке тарткан АКШдагы жана башка өлкөлөрдөгү уюмдардын иштерин көрсөтөт. Ушул тармакта иштеген адамдардын өз-ара байланышы, бир максат менен иштеген дүйнөнүн түрдүү өлкөлөрүнүн жалындуу жана идеалист өкүлдөрүнүн ортосунда маданий алмашууларга алып келет.

Александра М. Аббуд, эларалык департаментте иштеген жазуучу жана редактор, өздөрү ишенген идеяларды ишке ашыруу үчүн иштеп жүргөн жаш үч америкалык атуулдан интервью алган. Эми, аңгемелерге өтөлү.

Диана Смит: Адамдык сапат баарынан бийик

Диана АКШда жана башка өлкөлөрдө ачкачылыкты жараткан түпкү кыйынчылыктарды чечүүгө багытталган саясий өзгөрүүлөрдү колдогон америкалык «Дүйнөгө нан» аттуу өкмөттүк эмес уюмда, эларалык саясат боюнча практикадан өтүп жүрөт. Ал 2006- жылы Иллинойстогу Уитон университетинин антропология факультетин бүтүргөн. Диана 23 жашта.

Менин агам Суданда, Чадда жана Бангладеште Дүйнөлүк саламаттыкты

сактоо уюмунда бир нече жыл иштеп келгендиктен, эларалык өнүктүрүү мен үчүн да абдан кызык болуп калды, тагыраак айтканда, мени ачкачылыкты жоюу кызыктырат.

Мен 15ке чыкканда тамактандыруу жөнүндө изилдөө өткөрүп, ачкачылык адамга социалдык жана психологиялык жактан кандай таасир этээрин элестетип ырларды жазган элем. Уитон колледжинде окуп жүрүп, бир программа боюнча Ганага барып, ал жердеги либериялык качкындар менен 6 ай жашап келдим. Ай сайын мен йоддолгон туз, жүгөрү менен соя аралашмасы, кургатылган буурчак жана жүгөрү сыяктуу азыктарды таратууга катышчу элем. Колледжди бүткөнүмдө, программа директору мага «Дүйнөгө нан» уюмунда бир жылдык практикадан өтүүнү сунуштады. Ал практика мага өзүм иштеп келген Ганадагы, Бангладештеги, Египеттеги жана башка жерлердеги адамдардын кызыкчылыгын коргоо үчүн, саясий өзгөрүүлөрдү кантип сүрөө керектигин үйрөтмөк.

Мени адамдар, алардын абийирдүүлүгү жана сулуулугу биринчи кызыктырат. Мага адамдардын өсүшү, жашоо өмүрү, көргөн кыйынчылыктары жана ал кыйынчылыктардан өтүшү кызыктуу. Мен «Дүйнөгө нан» уюмуна АКШ чет элдерге гуманитардык жардамды кандайча бөлүштүрүүсүн билүү үчүн келдим. Ар кайсы өлкөлөрдө иштеп жаткан жардам проекттерин көргөнүмүн, бирок аларга каражат кайдан келээрин түшүнчү эмесмин. «Дүйнөгө нан» уюмунда практикадан

өтүү - Америкадагы саясий жана бюджеттик маселелерин кантип чечерин түшүнүүгө шарт түздү.

Мен америкалыктарга дүйнөнүн ар кайсы бурчтарында өзгөрүүлөргө кандай жардам берсе болоорун түшүндүрүп жүргөнүмө кубанычтамын. Мен Бангладеште сойкуларга жардам көрсөтүү боюнча 3 ай иштеп келдим. Кетээримде бангладештик өнөктөшүм : «АКШга барганда мекендештериңе өзүңдүн бул жерде көргөндөрүңдү, биз кантип жашаганыбызды айткын. Сен чындыкты айтсаң, алар сага кулак салышат» деди. «Дүйнөгө нан» уюмунда практикадан өтүп жүрүп мындай нерселердин көбүн көрдүм. Америкалыктардын көбү боорукер, бирок алар башка өлкөлөрдөгү мен билген кыйынчылыктар жөнүндө билишпейт. Алар дүйнөдө ар беш секунд сайын бирден бала ачкачылыктан өлүп жатканын укканда, алардын ачкачылыкты жоюуга жардам көрсөткүлөрү келип, чын дилинен ишке киришишет Диананын иштери жөнүндө көбүрөөк маалыматты <http://www.bread.org> барагынан караңыз.

Алехандро Мартинес: мүмкүнчүлүктөр дүйнөсүн ачуу

Алехандро Нью-Гемпшир штатындагы Дартмут университетинин студенти. Ал Дартмут университетинин «Рассиас» аттуу чет элдик студенттерге англис тилин үйрөтүүчү фондунда иштейт. Алехандро окуусун Дартмутта улантуудан мурда, Латын Америкасында билим берүү аркылуу кедейликти кыскартуу боюнча иштеген «Дүйнөлүк фонд» уюмунун өкүлү катары өзүнүн мекени Мексикага барып англис тилинен сабак берди. Алехандро 22 жашта.

Дартмут университетинин Испан тили факультетинде 1 жыл иштеген соң, мен «Рассиас фондуна» испан тилин

Дүйнөлүк фондунун белгиси

Мехико шаарынын четиндеги Мано Амига Зомеюкан мектебиндеги класстык талкуулоо. Бул мектеп Дүйнөлүк Фонду менен кызматташып, андан грант каражат алып турат.

окутуучу болуп кирдим. «Рассиас фонду» аркылуу Латын Америкасында билим берүү боюнча иштеген «Дүйнөлүк фонд» уюму жөнүндө билдим. «Дүйнөлүк фонд» программасы боюнча мен Мехико шаарында англис тилин экинчи тил катары окуттым. Мен азыр Дартмуттагы башка студенттер менен Латын Америкасында билим берүүнү жакшыртуу жөнүндө студенттик шаарчада маалымат таратып жүрөм.

Мексикада жана Латын Америкасында жашаган башка адамдардан айырмаланып, мен эң сонун билим алууга жетиштим. Билим мага чексиз мүмкүнчүлүктөрдү ачты. Биз Латын Америкасындагы кыйынчылыктарды чечүү үчүн, ал жакта билим берүүнү жакшыртуубуз керек. Биз билим берүү аркылуу, өз өлкөсүнүн келечегин өзгөртө алган тажрыйбалуу лидерлерди жаратып, калктын активдүүлүгүн көтөрө алабыз.

Латын Америкасында күчтүү англис тил мугалимдеринин бар болушу өтө маанилүү. Мисалы, Мехикодо окуган көп студенттер бош убактыларында иштешет. Алар англис тилин үйрөнүшсө, окууну бүткөндө жумуш табуу мүмкүнчүлүгү көбүрөөк болуп, келечектеги кесиптик өсүүсү жакшы болмок.

Мексикада англис тилин, ал эми АКШда испан тилин окутуп жүрүп, мен адамдардын көңүлүн билим берүү маселелерине жана маанилүүлүгүнө буруу тажрыйбасына ээ болдум. Студенттердин көңүлүн бул маселелерге буруу аркылуу, аларды өз элимдин маданияты жана тарыхы менен тааныштырдым. Адамдар бул маселелер жөнүндө канчалык көп билишсе, алар ошончолук кызыгышып, башка элдерге жардам көрсөтүү аракеттери ошончо артат.

Мехикодо англис тилин окутуп жүрүп, мен башталгыч класстардын окуучуларынан баштап, университет студенттерине чейин жолуктурдум. Алар окууга баруу үчүн канчалаган кыйынчылыктардан өткөндөрүн айтып бергенде, мен абдан таасирленип, дагы көбүрөөк иштөөгө түрткү алчумун. Ал студенттер менен жолугуу - мага өз жашоомду жана кызыкчылыгымды четке жылдырып, башкаларга жардам берүү үчүн активдүүрөөк иштөөгө дем берди. Алехандронун иштери жөнүндө көбүрөөк маалымат <http://www.worldfund.org/> жана <http://www.dartmouth.edu/~rassias/> барактарында.

©Ассошиейтед Пресс маалымат агенттигинин сүрөтчүсү / Саид Азия

София Лафонтен: Биз баарыбыз байланыштабыз

София Массачусетс штатынын Бостон шаарында жайгашкан жакырчылыкты жоюу, гуманитардык жардам жана адамдардын кызыкчылыгын коргоо чөйрөсүндө иштеген «Оксфам Америка» аттуу эларалык өнүктүрүү уюмунда студенттер менен иш алып барат. София азыр 25 жашта. Ал Техас штатынын Сент Эдвард университетинин социалдык кызмат факультетин бүтүргөн.

«Оксфам Америка» уюмунда мен студенттерге эларалык адилеттүү соода маселеси жөнүндө маалымат таратып, аларды уюштуруу боюнча иш алып барам. Соода маселеси жакырчылыкты жоюу, жаратылышты коргоо жана эмгекчилердин укуктары сыяктуу маанилүү маселелерди өзүнө камтыган чоң тема болуп эсептелет.

«Оксфам Америкага» киргенге чейин, мен колледжде окуп жүрүп, студенттерге кампания жүргүзүү, эл кызыкчылыгын коргоо жана студенттерди ишке тартуу жөнүндө маалымат берген «Оксфамдын өзгөртүү демилгеси» аттуу бир жумалык социалдык адилеттүүлүк окуу программасына катышкан элем. Ал программа менде эларалык өнүктүрүү жана соода маселелерине кызыгууну жаратты. Так ошол жерде мен студенттер менен жаштар чоң добушга ээ болгон күч экенин түшүндүм. Биз өз добуштарыбызды жакшы жана маанилүү социалдык өзгөрүүлөргө жетишүү үчүн колдонушубуз керек. Ал максатка жетишүү үчүн, биз чечим кабыл алуудан көбүнчө четтетилген, социалдык жактан жапа чеккен калк менен бирге иштешибиз керек.

Дүйнөнүн көп жерлеринде «Оксфамдын» өкүлчүлүктөрү бар. Ал өлкөлөрдөгү өкүлдөр менен биздин ортобузда бир нече убакыт айырмачылыктары жана маданий өзгөчөлүктөрү турса да, биз биргеликте иштейбиз. Биз, Оксфамда иштегендер, түрдүү өлкөлөрдүн добуштары маанилүү жана аларды угузуш керек деп ишенебиз. Мисалы, акыркы эки жылда биз Батыш Африкадан жана Борбордук Америкадан фермерлерди, Тайланддан болсо ВИЧ/СПИД менен күрөшкөн активисттерди АКШга алып келип, ошол тармактарда иштеген америкалыктар менен жолуктурдук. АКШ саясаты башка мамлекеттерге кандай таасир тийгизээрин АКШ Конгрессинин мүчөлөрү түшүнсүн деп, биз ал кишилерди америкалык мыйзам чыгаруучулар менен да жолугуштурдук. Алардай активисттер түрдүү маселелерди талкуулоого маанилүү жана чыныгы үн кошот.

Адилеттүүрөөк соода тартиптерин сүрөө үчүн, «Оксфам» 2002- жылдан бери «Бийик үн» деген дүйнөлүк кайрылуу уюштурду. Гонг-Конгдо 2005-жылы Дүйнөлүк соода уюмунун министрлер жыйыны өтөөр убакыт келгенде, биз өнүгүп келе жаткан жана өнүккөн мамлекеттерден 20 миллион добуш чогултууга үлгүргөнбүз. Дүйнөнүн түрдүү өнүгүп келе жаткан мамлекеттеринде жарандык коомдун ролун күчөтүүгө жардам бердик. Эфиопиянын өзүндө эле биздин жарандык коом боюнча өнөктөштөрүбүз 3 миллион добуш чогултушту.

Америкалык катары, эларалык маселелер жана АКШнын тышкы саясаты жөнүндө билип туруу үчүн, көп маалымат алууга менин мүмкүнчүлүгүм көп экендиги мага абдан пайдалуу. Болуп жаткан окуяларды ар тараптан чагылдырган жаңылыктарды угуу баардык адамдарга, өзгөчө жаштарга, маанилүү. Азыркы технологиялар бизге түрдүү убакыт айырмачылыктарын жана ортодогу океандарга карабай маалымат бөлүшүп турууга мүмкүнчүлүк берет. Мен өзүмдү дүйнөнүн атуулу деп эсептейм. Ошондуктан Дакарда, Делиде же Денверде жашаганыбызга карабай, биз байланыштабыз.

Софиянын иштери жөнүндө көбүрөөк маалымат <http://www.oxfamamerica.org> барагында.

Редактордон: Бул интервью алынгандан бери, София Оксфамда уюштуруу жана окуу өткөрүү боюнча жогорку адис болуп кызматтан көтөрүлдү.

Бул макалада чагылдырылган көз караштар АКШ өкмөтүнүн көз караштарын же саясатын чагылдыруусу шарт эмес.

Топ тебүү

«Футбол боюнча машыгуу менин карьерамды жакшыртты, эми мен 2010 – жылдагы дүйнөлүк чемпионатта өз өлкөм үчүн ойноо максатында дагы көбүрөөк машыгам» - дейт Угандалык Генри.

Дүйнөнүн 13 өлкөсүнөн 30 мектеп окуучусу 2006- жылы АКШга келип, футбол ойноп, машыгып, анан Германияга дүйнөлүк чемпионатты көрүүгө барышкан. Ал эки жумалык сапарды АКШ мамлекеттик департаментинин алдындагы Билим берүү жана маданият бюросу, Жогорку футбол лигасы жана эларалык алмашуу программаларын уюштуруучу «Дүйнөнү таануу» өкмөттүк эмес уюм каржылаган. Ал алмашуу программасына Афганистандан, Бахрейнден, Боливиядан, Кытайдан, Индонезиядан, Ливандан, Малайзиядан, Мароккодон, Нигериядан, Пакистандан, Түштүк Африкадан, Угандадан жана Өзбекстандан футбол оюнчулары катышкан.

Арадан бир жыл өткөндөн кийин, алардын айрымдары «АКШ электрондук журналына» ошол сапар алардын жашоолоруна азыр кандай таасир тийгизип жатканы жөнүндө маек куруп беришкен.

Бул макала жөнүндө кошумча маалымат <http://www.exchanges.state.gov/intlathletics/diplomacy.htm> барагында.

“Башка өлкөлөрдүн өкүлдөрү менен жолугуп, алар менен бирге жашап калганым менин дүйнө жөнүндө түшүнүгүмдү кеңейтти.”

- Филип, Нигерия

Барри Фицджералд тарткан сүрөт

Жаш футболистердин Вашингтонго болгон сапарынын маанилүү окуясы «Ди-си юнайтед» футбол командасы менен, анын ичинде Фредди Аду менен, жолугушуусу болду.

“Мен жаңы досторго жолуктум. Ливандан келген Тарек менин эң жакын курбум болду. Биз бир бөлмөдө жашап жүрдүк... Ал бир тууганымдай болуп калды. Ал-мусулман, мен болсо христиан... Ал мага намаз окумайынча уктаба деп айткан... Ал мага абдан жаккан.”

– Генри, Уганда

Пол Морс/ Ак үйдөгү сүрөт

Мароккодон келген Имане жана президент Буш Ак үйдөгү жолугушуу учурунда. Имане жана анын курбулары мамлекеттик катчы Кондилиза Райс жана анын орун басары Карен Хьюз менен жолугушту. «Бул жаштар биздин дүйнөнүн болочок лидерлери. Биз аларды Америка менен тааныштырып, ошондой эле бири-бирине жолуктурганыбызга кубанып жатабыз.»- деди Карен Хьюз. Ал бул группа менен Нью-Йоркто жана Германияда болду.

Дайен Бондареф тарабынан берилген сүрөт

Нигериялык Ибрагим (солдо) жана Пакистандык Шераз Нью-Йоркко эки күнгө барып, Американын жогорку футбол лигасынын машыгуу борборунда «Ред Булз» командасынын жетекчилиги астында машыгышты. Алар ошондой эле «Ред Булз» менен Лос-Анджелестин «Галакси» командаларынын оюнун көрүштү.

Рафаэл Херлих тарткан сүрөт

Нью-Йорктон кийин группа Германияга барды. Сүрөттө алар Франкфурттагы Ромерберг аянтында. Жаштардын делегациясы ошондой эле Нюрнбергге барып АКШ жана Гана командаларынын ортосунда дүйнөлүк чемпионаттын оюнун көрүштү.

“Мен бул сапарда көп нерсе үйрөндүм. Эң маанилүүсү – сапардын спорттук маанайы. Жакшы спортсмен болуп, ар бир оюнда жеңишке ээ болгуң келсе, бардык күчүңдү салып, жакшы нерселерди ойлоп, туруктуулук менен жеңишке ишениш керек. Муну мен АКШда болгон кездеги машыгуулардан үйрөндүм.”

– Басир, Пакистан

Рафаэл Херлих тарткан сүрөт

Германияда көп улуттуу футбол командасы жергиликтүү мектептердин командалары менен бир нече достук матчтарды өткөрүштү

«Башка өлкөлөрдүн өкүлдөрү менен жолукканым ишенимдүүлүгүмдү жогорулатты. Мен башкалар менен жашап, дос болуп, алар менен бирге машыгып, санааларымды бөлүшкөнгө үйрөндүм.» – Мемори, Уганда

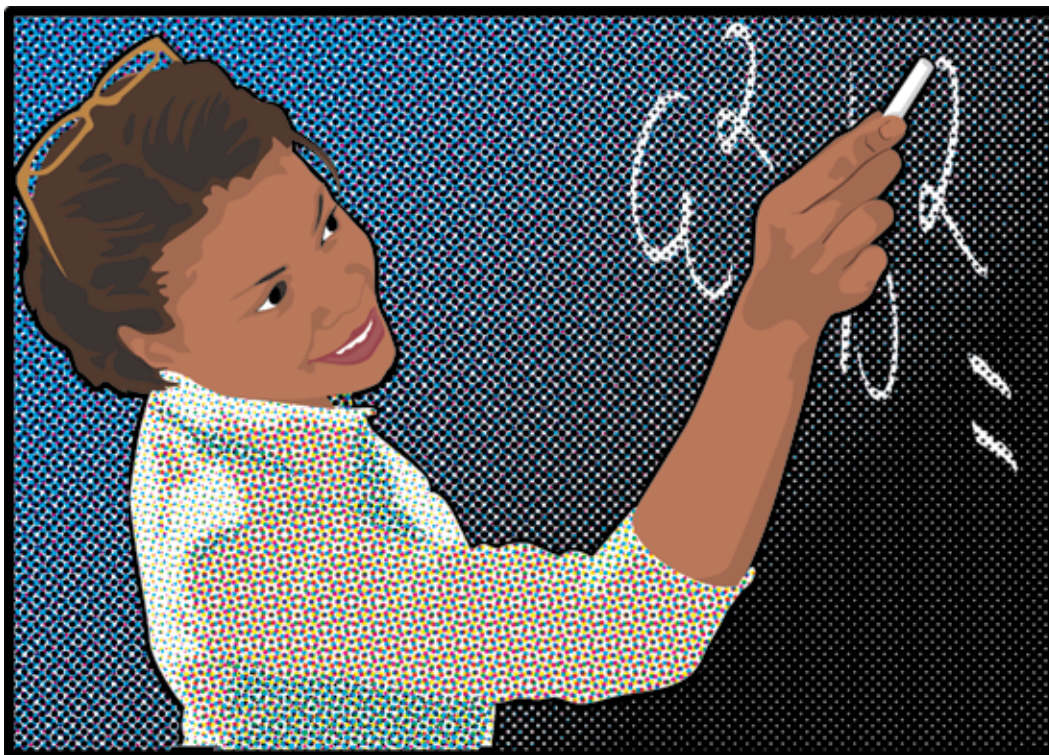

World Learning эларалык программасынын уруксаты менен

13 өлкөдөн келген балдар бири-бири менен таанышып, дос болушту. Сүрөттө: Музамма (Малайзия), Тулани (Түштүк Африка), Сиамсир (Индонезия) жана Ибрагим (Нигерия).

Кибер алмашуу (Интернет аркылуу маданият алмашуу)

Ар-түрдүүлүктө жашоо жана таануу

«Жакынкы Чыгышта биримдикте жашоо үйүнүн» тургундары менен интернет-маек. Колледж кыздары Ратжерс университетинин студенттик шаарчасында социалдык экспериментке катышуудан алган тажрыйбасы жана сабактары жөнүндө айтышат. «Менин оюмча, проблемалар диний ишенимдерден эмес, аларга түрдүүчө түшүндүрмө берүүдөн келип чыгат». «Мен сенин оюңа кошулам, эч кандай дин проблема болушу мүмкүн эмес».

Ар түрдүү диндеги 11 студент кыз 2006–2007 окуу жылында, «Жакынкы Чыгышта биримдикте жашоо үйү» аттуу Ратжерс университетинин студенттер шаарчасындагы имаратта бирге жашап жана окуп жүрүштү. Алардын айрымдары АКШда туулуп же жаңы эле АКШ атуулдугун алгандар болсо, калгандары Жакынкы Чыгыш жана башка өлкөлөрдөн келишкендер. Алар бири-бири жөнүндө, маданияттары жана Жакынкы Чыгыш өлкөлөрүнүн көйгөйлүү маселелери жөнүндө жакшыраак түшүнүк алып, түрдүү диндердин өкүлдөрүнүн ортосундагы мамилелерди жакшыртуу максатында, бир үйдө жашоого макул болушкан.

Даниел Жозефс аттуу студент Ратжерс

университетинин студенттер шаарчасындагы «Жакынкы Чыгышта биримдикте жашоо үйүн» израиль, еврей, араб, мусулман жана христиан аялдарынын ортосунда түшүнбөстүктөрдү жоюу жана аялдарды эларалык конфликтилерди чечүүгө жана келишим түзүүгө тартуу максатында ачкан.

Энеси америкалык, атасы израилдик болгон Даниел, Ратжерс университетинин алдындагы Дуглас кыздар колледжинде окуп, Жакынкы Чыгыш таануу адистигин алды. Даниел Жакынкы Чыгыш маселелери боюнча сүйлөшүү өткөрүүчү жана саясат жүргүзүүчү болууну каалайт.

2007-жылдын апрелинде Даниэль жана анын үч курбу кызы HYPERLINK“<http://www.usinfo.state.gov>” www.usinfo.state.gov веб-сайтында веб-чатка катышышты. Бир сааттын ичинде алар суроолорго жооп беришти. Кээ бир катышуучулар псевдонимдерди колдонушту, ал эми бир топ АКШнын Каирдеги элчилигинде маалымат-ресурс борборуна келип катышты. Төмөндө веб-чаттын редакцияланган жазмасы.

07:52:42

Даниел: Менин атым Даниел Джозефс. Саламатсыңарбы!

Бул талкуулоого катышканыңарга рахмат.

Далия: Саламатсыңарбы! Менин атым Далия Гейт. Мен Дуглас колледжинин биринчи курсунун студентимин. Мен чет тилдерди жана эларалык саясатты окуйм. Мен палестиналык болом, АКШга келгенге чейин 11 жыл бою Сауди Арабияда жана Иорданияда жашадым.

Сара: Саламатсыңарбы! Менин атым Сара Элнакиб. Мен Ратжерс университетинде окуган мусулман кыздардын биримин. Мен 22демин. Жакында окууну бүтүрүп, диетолог болом. Менин үй-бүлөм Паттерсон шаарында Нью-Жерси штатында жашайт. Мен Египетте туулгам, АКШга үч жашымда келгем. Силердин суроолоруңарга жооп бергенге аракет кылам.

Саманта: Мен- Саманта Шанни. Веб-чатка катышканыма кубанып жатам. Мен экинчи курстун студентимин. Психология жана Жакынкы Чыгыш маселелерин окуйм. Мен ар түрдүү диндеги үй-бүлөдөмүн. Менин атам христиан, атам- еврей.

07:59:35

Уарда: Менин атым Уарда. Мен Алжирде Оран университетинде окуйм. Диний жана этникалык келишпестиктерди чечүү үчүн жаш америкалыктар эмне кылышат?

Даниел: Оран университетине салам жолдойм! Маданий айырмачылыктарды жеңип, чыдамдуулук маанайды куруш үчүн америкалык студенттер көп нерсе кылышат. Биздин үй буга жакшы мисал боло алат. Ар түрдүү дин туткан студенттердин бирге жашоосу- америкалык университеттик шаарчаларында биринчи жолу болуп жатат. Келерки жылы мындай тажрыйбаны башка университеттер да, анын ичинде Мичиган университети, ишке ашырышат.

08:03:51

Бенама: Мен мындай суроо бергениме кечирим сурайм, бирок силер диний жана этникалык айырмачылыктарды жеңебиз деп, өзүңөрдүн диниңерге зыян келтирип жатасыңар. Кайсы дин болбосун бардык адамдардын биримдигине чакырат. Диндердин ортосунда түшүнбөстүк жок. Мусулман катары бир еврейдин Мединада Мухаммед пайгамбарыбызга коңшу болуп жашап жүргөнүн билем.

Далия: Эмне үчүн диндерибизге зыян келтиребиз? Тескерисинче, биз диндерибизге пайда келтирип жатабыз деп ойлойм. Биз ар түдүү диндин өкүлдөрү менен жашайбыз, биздин группанын мүчөлөрү бири-бирине ачык мамиле кылып тынчтыкта жашоого даяр. Кыйынчылыктын баары диндин өзүнөн эмес, диний доктриналардын туура эмес талкууланганынан келип чыгат. Силердин бул оюңарга мен да кошулам.

08:08:07

Эйприл: Сенде таң калган убакыттар болдубу? Айтайын дегеним, бир сөз, ой же иш башка маданияттын өкүлү же анын дүйнөгө көз карашы жөнүндө сенин көзүңдү ачтыбы? Ачса кантип?

Online Video

**Global Village
NJN News**

(All Rights Reserved)

<http://usinfo.state.gov/journals/itsv/0707/ijse/ijse0707.htm>

©Стар Леджер Бардык укуктар бекитилген

Жакынкы Чыгышта Бирдикте жашоо үйүнүн тургундары: (солдон оңго) Даниел Жозефс, Эсти Этзби, Лейла Халвани жана Кетрин О'Коннор.

Даниел: Салам Эйприл. Менимче, андай убакыттар күндө эле болот. Бирөө менен чогуу жашасаң, анын башкача тараптарын көрөсүң. Күндө жаңы нерсе чыгат. Ар бир сүйлөшүү түшүнүгүңдү кеңейтет. Мисалы, мен бул программага катышканга чейин, мусулман аялдары башка аялдардын көзүнчө жолугун чечсе болоорун билген эмесмин. Биринчи жумада, мени менен чогуу жашагандардын бири менин көзүмчө жолугун чечип салды. Мен болсо, аны уялтпайын деп башка жакка басып кеттим. Кийинчерээк, ал мага анткен эч нерсе эмес деп түшүндүрдү.

Каир маалымат борбору : Далия, башында сен өзүң палестиналык болуп туруп, еврей кыз менен жашаганыңа ачууң келчи беле?

Далия: Салам, бул Далия. Жок, башында эле «Жакынкы Чыгышта

биримдикте жашоо үйүндө» еврейлер менен жашайм деп күткөм. Ушундай болушун каалагам, антпесе мен үчүн эч кандай чыныгы Жакынкы Чыгышта биримдикте жашоо болмок эмес.

08:12:38

Эйприл: Ал үйгө мүчө болбогон досторуңдун ою кандай? Алар дагы сага кошулуп, «Биримдикте» жашоого аз да болсо аралашабы?

Далия: Биздин программанын таасири менин көп досторума тийди. Ал адамдардын чыр чатактарды чечүүгө болгон мамилелерин өзгөртүшү мүмкүн. Ал студенттерге үмүт да берет, себеби биз жаңы жолду тандап, андан жазбай келе жатабыз. Адамдар менен сүйлөшүп жүрүп, проект адамдарга мусулман маданияты жөнүндө, динге ишенген же Жакынкы Чыгыштык бирөө менен бирге жашоо деген эмне экени жөнүндө түшүнүктөрүн кеңейтти.

08:14:49

Али Ид Каирден: АКШда мусулмандар мусулман эместер менен кантип тынчтыкта жашашат экен?

Далия: Салам, бул Далия. АКШда мусулмандар мусулман эместер менен тынчтыкта жашашы үчүн, биз өз динибиз үйрөткөн жана чакырган көтөрүмдүүлүк жөнүндө түшүнүккө жакшы маани беришибиз керек. Бара-бара биз ачыгыраак болуп, башка диндеги адамдар менен мамиле түзгөнгө жана чогуу жашаганга көнөбүз. Менимче башка диндердин өкүлдөрү менен бирге жашаган мусулмандар ошентешет - башка диндеги адамдарды кабыл алып, алардын дини да көтөрүмдүүлүккө чакыраарын түшүнүшөт.

08:19:46

Маха Каирден: Сара, сен бизге башка маданияттагы жана диндеги адамдар менен коңшулаш жашоо кандай экенин айтчы.

©Стар Леджер Бардык укуктар бекитилген

*Надиа Шейх (солдо) жана Даниел Жозефс Жакынкы Чыгышта
Биримдикте жашоо үйүнүн бөлмөлөрүнүн биринде маектешүүдө.*

Даниел: Салам Салли. Сурооң үчүн чоң рахмат. Чынын айтканда, Ислам дини мага дайым кызык болчу. Менин атам ирактык еврей. Анын ата-энеси да өмүр бою Иракта мусулман арабдардын арасында жашашкан. Ратжерсте мен араб тилин окуп жүрөм, менимче бул абдан кооз тил. Мен иврит тилин билгендиктен, араб тилин үйрөнүү мага оңой болду. Менин көп мусулман досторум бар, алар мусулмандар кабылган кээ бир кырдаалдарды айтып беришсе, көңүл ооруйт. Хиджаб кийип жүргөн мусулмандар күндө басынтылганын укканда, өзгөчө капаланам. Мен ушул проект аркылуу, Ислам жана мусулман аялдары жөнүндөгү туура эмес түшүнүктөрдү жоюуга бел байладым.

08:44:30

Жрабадов: Мусулмандар, еврейлер жана христиандар ортосунда көпүрө курууң жакшы жүрүп жатабы? Жакшы болсо, ушул түрдүү маданияттар ортосунда түшүнбөстүктү жоюу үчүн эмне кылдың?

Далия: Салам, бул Далия. Менимче, «Жакынкы Чыгышта биримдикте жашоо үйүнүн» тургундарынын үч диний топтун ортосундагы диний түшүнбөстүктөрдү жоюудагы жакшы жетишкендиктери бар. Чогуу жашоого көнгөндөн кийин, биз диний айырмачылыктарыбызга карабай, бири-бирибизди кабыл алууга да макул болдук. Бири-бирибиздин көз карашыбызды түшүнүп, бири-бирибиздин тарыхыбызды таанууга да аракет кылабыз. Биз чогуу жашоодон алган таасирлерибизди үйдүн сыртына алып чыгып, биздин университеттеги жана башка адамдарга жеткиргибиз келет.

Саманта: Маданияттар ортосунда көпүрө куруу үчүн, биз «үйдөгү сабагыбызда» башка маданияттарды жана башка өлкөлөрдүн тарыхын үйрөнөбүз. Биз Жакынкы Чыгыш азыркы абалга кантип келгени, ал жердеги элдердин салттары, адаттары жана маданияттары кандай экени жөнүндө окуйбуз. Биз кээде маданияттар жана философияларда күтүлбөгөн окшоштуктарды табабыз. Мындай ыкма маанилүү, себеби конфликтти чечүү үчүн, аны биринчи түшүнүү керек.

08:53:54

Каир маалымат борбору: Сара, америкалык мусулман интеллектуалдарынын араб дүйнөсүнө тийгизген таасири кандай?

Сара: Мен америкалык мусулман интеллектуалдарынын араб дүйнөсүнө тийгизген таасири бар деп ойлойм. АКШда билим жана тажрыйба алган киши Жакынкы Чыгышта чоң таасирлүү болушу мүмкүн. Мен өзүм окууну бүткөндөн кийин, кайра Египетке барып, Жакынкы Чыгышта саламаттыкты сактоого өзгөртүү киргизүүнү максат кылып жүрөм.

Сара: Салам Маха. Ал үй менин жашоомо абдан чоң таасир тийгизди. Баарынан мурда, мен башка маданияттар жөнүндө көп нерсени билдим. Түнкү 2де биздин бөлмөгө кирген киши биздин дин, саясат жана жашоо жөнүндө сүйлөшүп отурганыбызды көрө алмак. Бул абдан кызыктуу, себеби мурда деле еврей же христиандар менен тааныш болсом да, алардын жашоосу жөнүндө сурай алчу эмесмин. Ал үй мага еврей маданияты гана эмес башка көп маданияттар жөнүндө түшүнүк алууга шарт түздү.

08:21:12

Каир маалымат борбору: Салам Даниел. Мен египеттик Саллимин. Мен сенден Исламга болгон көз карашың жана мусулмандардын АКШдагы жашоосу жөнүндө сурагым келет. Силер еврейлер жана христиандар менен жакшы мамиледесиңерби?

09:00:22

Каир маалымат борбору: АКШда мусулмандар кантип жашай алат?

Сара: АКШда мусулмандар азыр жакшы эле жашашат. Көп адамдардын 2001-жылдын 11- сентябрынан кийин, Ислам дини жөнүндө билгиси келди. Ошондон бери Ислам жөнүндө талкуулар жана талаштар көбөйдү, адамдар Ислам дининде көптөгөн жөнөкөй жана тынчтыкка чакырган түшүнүктөр бар экенин байкай башташты. Бул- адамдарды мусулмандардан чоочулабай, аларга сабырдуу мамиле жасоого тартты. Бирок баары эле ушундай ойдо эмес, менимче бул - адамдын жашаган жеринен көз каранды. Көп адамдар дагы эле, Исламды түшүнүшпөйт, түшүнгүлөрү да келишпейт.

Жолук салынган мусулман кыз катары, мен кээде одоно сөздөрдү угам. Бирок, мен ал адамдарды Ислам жөнүндө түшүнүгү жок бойдон кетирип жибербей, сылык-сыпай сүйлөшүп, Ислам жөнүндө түшүнүк бергенге аракет кылам.

Каир маалымат борбору: Саманта, сен христиан кыз катары башка диндегилер менен кандайча тил табышасың? Дагы, алар Америка коомундагы Коптик христиандары жөнүндө эмне деп ойлошот?

Саманта: Мен башка диндегилер менен тил табышып көнгөнүм, себеби менин туугандарымдын жарымы еврей. Америка коомундагы христиандар жөнүндө сөз болгондо, мен адамдардын евангелисттер же өкмөттөгү христиандар жөнүндө гана сүйлөшкөнүн көп көрдүм. Бул айрым адамдар Мусулмандар жөнүндө эскиче ойлогондой эле нерсе. Дин жөнүндө канча көп билсең, мындай нерселер азыраак жолугат.

09:09:42

Далия: Бардыгыңыздарга берген суроолоруңар үчүн ырахмат! Аларга жооп берүү менин көңүлүмдү ачты. Менин жоопторум «Жакынкы Чыгышта биримдикте жашоо үйүндөгү» жашоо жана АКШ жөнүндө түшүнүк берди деп үмүттөнөм. Саламатта калгыла.

Даниел: Сиздер менен сүйлөшкөнүмө ыраазымын. Сиздердин колдооңуздар жана кызыгууңуздар үчүн ырахмат. Дүйнө жүзүндө түрдүү диндеги жана улуттагы адамдардын ортосунда талкуу жүргүзүүгө шарт түзгөн, баалуу ишиңерди уланта беришиңерди суранам. Бүгүнкү пикир алмашканыбыз жана дүйнө коомчулугунун жашоосуна активдүү катышканыбыз абдан чоң мааниге ээ. Баарыңарга чоң ырахмат.

Сара: Бул интернет-маек жемиштүү болду деген ойдо калдыңар деп үмүт кылам. Ушул мүмкүнчүлүк үчүн чоң ырахмат. Биздин ойлор жана проектибиз жайылып, башкаларга да түшүнүк бере алат деп ишенем. Дагы бир жолу ырахмат!

Саманта: Көңүл бурганыңар үчүн чоң ырахмат. Бул талкуу сиздерге биздин үй жана демилге жөнүндө түшүнүк алууга жардамдашты деген үмүттөмүн.

Бул маекте чагылдырылган көз караштар маектешкендердин гана оюн түшүндүрүп, АКШ өкмөтүнүн же Мамлекеттик департаментинин көз караштарын же саясатын чагылдыруусу шарт эмес.

ARCHIVE
 Previous Webchats
 Upcoming Webchats

WEBCHAT HELP
 Sign up for USINFO Webchats
 FAQs

You Are In: [USINFO](#) > [Products](#) > [Webchats](#)

The Middle East Coexistence House: Women Bridging Religious and Ethnic Divides

Photo courtesy of Danielle Josephs

Danielle Josephs, Dalia Gheith, Sara Elnakib and Samantha Shanni

Date: Wednesday, 4 April 2007
 Time: 8:00 a.m. EDT (1200 GMT)

[View Webchat Transcript](#)

RELATED ITEMS

Articles
 U.S. College's "Coexistence House" Promotes Religious Tolerance

Youth Interfaith Movement Thrives in United States

Middle East Coexistence House fosters Jewish-Muslim understanding

Middle East Teens See Their Future as "Coexistence or No Existence"

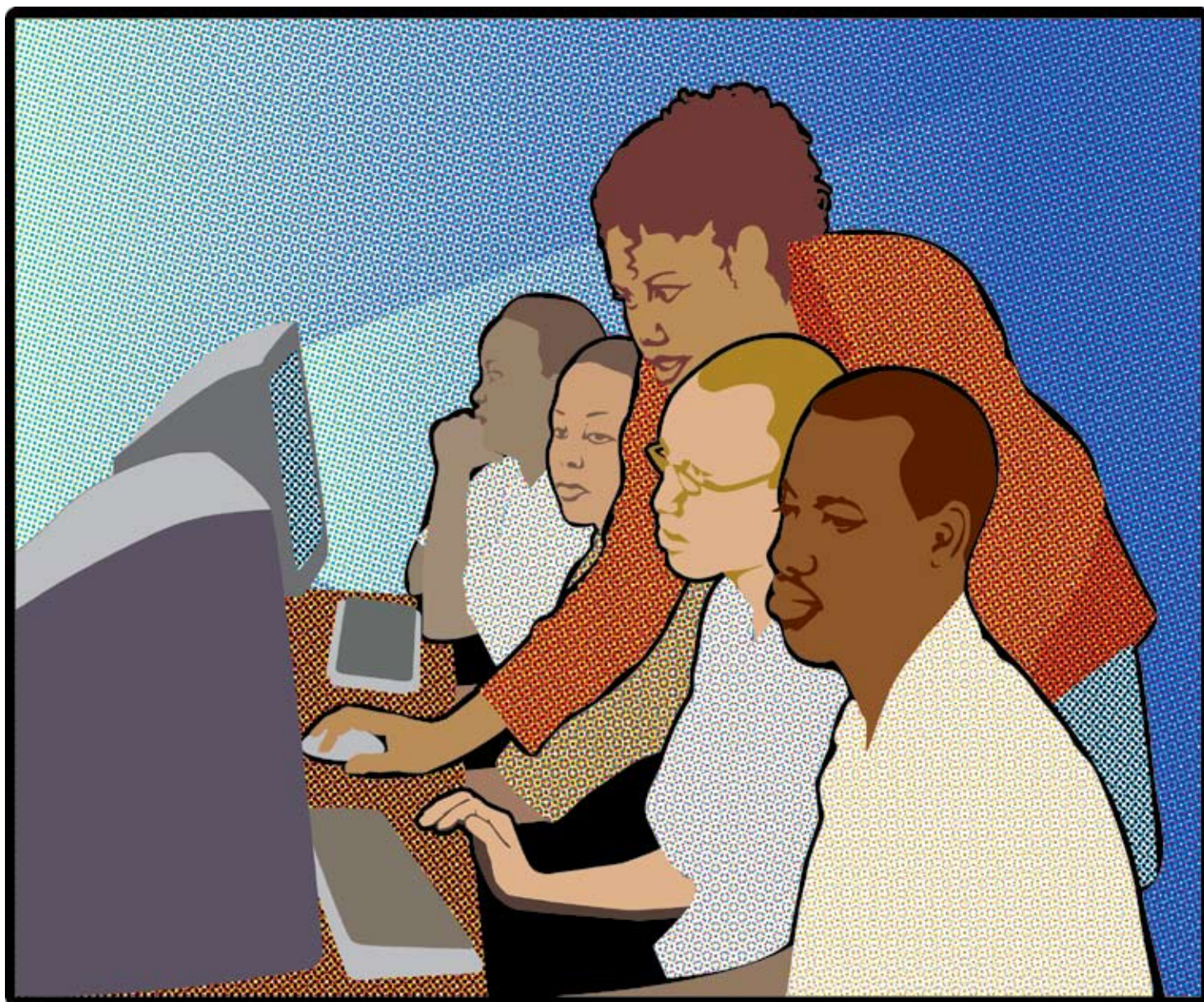
eJournal USA
 Teens in the U.S.A.

See You in the U.S.A

Interfaith dialogue and the efforts of young Americans to bridge religious and ethnic differences is the subject of a USINFO webchat focusing on the experiences of students living in a special dormitory at Rutgers University in New Jersey. There, 11 female students of various beliefs — Jewish, Muslim,

Бул веб-чаттын текстин толугу менен төмөнкү даректен тапсаңар болот:
http://usinfo.state.gov/usinfo/USINFO/Products/Webchats/coexistence_04_apr_2007.html

Тарых күүсү менен келечекке – 2020 -жылга карай жол

Электрондук технологиянын акыркы жетишкендиктерин мыкты өздөштүргөн АКШ студенттери Руандалыктарга компьютердик билим берүүчү « алмашуу» программасына тандалып алынышат. Америкалык жана руандалык жаштар окутуу жана окууда бат эле тил табышышат, бирок аларды биргелештирүү Африка өкмөттөрүнө жарык келчек курууга жардам көрсөткүсү келген университеттердин жана өкмөттүк эмес уюмдардын колдоосуна муктаж.

Азыр дүйнө, айрым өлкөлөрдү кошпогондо, цифралык технологиялар дүйнөсүнө айланып баратат. Бул жаңы өнүгүп келе жаткан өлкөлөр маалымат технологиялардан (МТ) бир топ артта калып жатышат. Вашингтон мамлекеттик университетинин алдындагы «Цифралык технологияларда айырмачылыкты жоюу борбору» (Борбор) башка өлкөлөргө МТ экспрессине чиркешип, келечекке сапар тартууга жардамдашат. Ал борбордун максаты - түрдүү өлкөлөрдөгү адамдардын заманбап маалымат технологияларына жетүүсүнө жана аларды колдонуусуна жардамдашуу. Бул ойду ишке ашыруу - МТ заманында чоңойгон жаштардын колунан келбегенде, кимдин колунан келмек эле?

Борбор 2005- жылдан бери жаштардын топторун Руандага, өзү куракталууларга маалымат технологиялары жөнүндө билим берүү үчүн жиберип келет. Бул иш-аракет аркылуу Борбор Руанданын тажрыйбалуу МТ адистерин өстүрүүгө жана Руанданы Африканын маалымат борборуна айлантууга багытталган «2020-жылдын элеси» аттуу программасын ишке ашырууга жардамдашууда.

Борбордун «Жаштар- маалымат технологияларында» аттуу демилгеси Африкадагы жана АКШдагы мектеп окуучуларына чыныгы иш тажрыйбасын алууга көмөктөшөт. Сабактар компьютер оюндары менен гана чектелбей, компьютерлердин кубаттуулугун өстүрүү, аларды чогултуу, катуу дискти оңдоо жана башка проблемаларды чечүүнү өзүнө камтышат. Программага катышкан Руандалык окуучулар диагноз

коюучу программалар менен компьютердик операция системаларын да үйрөнүшөт. Африкада МТ эми гана жайылып келе жаткан азыркы учурда, окуучулар бул программаны аяктап, көп талап кылынган билими бар адис болуп чыгып жатышат.

Бүтүрүүчүлөр Руанданын башка мектептеринде жана башка жаштар уюмдарында иштешип, өз билимдерин жаштарга үйрөтүп жатышат.

Ушундай аракеттер жана келечек үчүн жумшалган инвестициялар Тутси жана Хуту урууларынын ортосунда 1994- жылы болгон кандуу согуштун жараттары айыга элек өлкөдө жүрүп жатат. Бийлик талашуудан чыккан ал согушта 800 миң адам курман болуп, 2 миллион адам башка өлкөлөргө качкын болуп кеткен. Азыр Руанда улуттук кайра биригүүгө умтулуп, маалымат технологиялары боюнча билимди арттырууга багытталган, Африкадагы эң амбициялуу пландардын бирин ишке ашырууга аракет жасоодо.

Бирок «Жаштар - маалымат технологияларында» демилгеси боюнча Руандага технология окутуучусу болуп барган жаш америкалыктар, төмөндөгү аңгемелер баяндагандай, кайгылуу окуянын жаңырыгы дагы эле угулуп турарын айтышты. Алгач, Вашингтон штатынын Рентон шаарында төрөлгөн, 22 жаштагы Брайан Ньюман түшкү тамак үстүндөгү кадимки эле бир маек башкаларды түшүнүүгө канчалык жардам бергени жөнүндө баяндайт. Кийин, жакында Пугет Саунд университетин бүтүргөн, Вашингтон штатынын Паско шаарында төрөлгөн, 21 жаштагы Леа Роммерейм эскерүү маршы ага эрдик эмне экенин кантип түшүндүргөнү жөнүндө сөз кылат.

БРАЙАН: РУАНДАДАГЫ ТҮШКҮ ТАМАК

Брайан Ньюмандын белеги

Лия Роммерайм жана Брайан Ньюмэн руандалык студенттери менен.

Руандада катардагы көрүнүш экендиги менин үрөйүмдү учурду.

Геноцид жөнүндө окуялар мени дайым коркутчу. Мен алардын өлкөсүнө барып, өзүмөн көп айырмаланбаган жаштар менен сүйлөшүп, каткырып-күлүп жүрдүм. Бирок эмдигиче, алар башынан өткөргөнгө мен кантип чыдаарымды элестете албайм.

Руандага бараардан мурда, маданияттарыбыздын айырмачылыктарынан улам, окуучуларым менен тил табышуум кыйын болот деп ойлочумун. Себеби алар мен элестете албаган нерселерди башынан кечиришкен.

Акырында, алар менден көп деле айырмаланбасын түшүндүм. Ал жактагы жумушум бүтөөрдө, дүйнөнүн аркы тарабында өзүмө эле окшош толтура дос тапканымды аңдадым.

Руандага болгон сапарым жөнүндө ойлогонумда, көбүнчө мен компьютер боюнча сабак берген окуучуларым менен түшкү тамактанууларымды эстейм. Түшкү тамак учурунда, биз өзүбүздүн үй-бүлөбүз, өлкөбүз жана маданиятыбыз жөнүндө көп сүйлөшчүбүз.

Биз бирге көптөгөн шаңдуу күндөрдү өткөрдүк. Көптөгөн оор кыйынчылыктарды башынан кечирген, бул элдин кең пейилдигине жана достугуна суктандым.

Окуучуларымдын көбү АКШга же Европага билим алганы баргысы келгени менен, өз өлкөсүн калыбына келтирүү үчүн, кайра мекенине кайткасы келгендиги мени абдан кубандырчу. Менин окуучуларымдын көбү колледжде окуу үчүн туура багытты тандап жатамбы деп көп ойлонушчу. Мен өзүм да колледжге кирүүдөн мурда ушундай нерселер жөнүндө ойлончумун. Алардын үй-бүлөлөрү жөнүндө айткандарын укканда, мен өзүмдүн үй-бүлөм жөнүндө сөз болуп жаткандай сезилип кетчү.

Бирок, кээде ал маектер күтүлбөгөн темаларга бурулуп кеткен учурлар болчу.

Бир күнү, «Африкалык аялдарга билим берүүчүлөрдүн форуму»* аттуу мектепте бир окуучу менен түрдүү тилдер жөнүндө сүйлөшүп жатып, анын ата-энеси кайсы тилде сүйлөөрүн сурап калдым. Ал мага ата-энесинин геноцид учурунда курман болгондугун айтты. Ал ата-энесинин курман болгондугу жана эми башка үй-бүлөдө жашап жатканы жөнүндө, кадимки эле боло берчү нерседей, сөз кылып жатты. Анын ата-энесинин өлтүрүлгөнү жана ал

*Африкалык аялдарга билим берүүчүлөрдүн форуму - бул «Жаштар - маалымат технологияларында» демилгесине катышкан мектептердин бири. Демилгеге катышкан башка мектептер Априд Ндера, Кагарамба жана Лисе ду Кигали деп аталышат.

Лия: ЭСКЕРҮҮ МАРШЫНДА

Брайан Ньюмандын белеги

2006- жылдагы Эскерүү маршынын катышуучулары Руанданын Кигали шаарчасындагы Геноцид эстелигине жана музейине барышты.

Жамгыр сезону Руанданын көп жолдорун жууп кетет. Суу топуракка аралаш агып, жолдорду бузуп, ой-чуңкурлуу кылып салат. Бир күнү ушундай жолдордун бири менен кигалилик окуучулар менен геноциддин курмандыктарын эскерүү маршына катышуу үчүн кичинекей чиркөөгө жол тарттык.

Менин руандалык досумдун айтуусунда, ал чиркөөгө качкындарды калкалайбыз деп алдап алып киришип, анан баарын кырып салышкан экен.

Ал жерге өлүмдүн элеси сиңип калганы менен, жашоо кайра эле гүлдөгөнүн улантып турду. Бардык окуучулар чогулганда көрүнүш бир укмуштудай болду. Алардын кээ бирлери мектеп формасында болсо, айрымдары Махатма Ганди, Нельсон Мандела жана Мартин Лютер Кинг сыяктуу өздөрү бийик туткан адамдардын сүрөттөрү түшүрүлгөн көйнөктөрдү кийип келишиптир. Калгандары болсо, студенттер көчөдө кийүүчү күнүмдүк кийимчен эле.

Менин теримдин актыгы чогулган элдин көңүлүн буруп жатты. Мен башкалардын арасында ак каргадай бөлүнүп турдум. Руандалык досторумдун бири мени жетелеп барып, адамдарга тааныштырганга чейин, өзүмдү жат сезип жаттым. Андан кийин, мен жөн эле карап туруу үчүн келген адамдай болбой, катышууга келгендей болуп калдым. Таанышкандан кийин, элдин мага болгон мамилеси да өзгөрдү, эми алар мени карай бербей, мени менен сүйлөшүп башташты.

Марш улуттук оркестрдин фанфарлары менен коштолуп, биз элдин көңүлүн тартып, Кигалинин көчөлөрү менен басып бараттык. Биз Геноцид эстелигине жана музейине карай жол тарттык. Басып баратып, мен түрдүү тагдырлары жана түрдүү жүздөрү бар жылмайган көп окуучуларды жолуктурдум. Алар менен кино, музыка, Руанданын билим берүү системасы жана биз жашоодо ким болууну каалаарыбыз жөнүндө сүйлөшүп бараттык. Ал мен АКШнын Вашингтон штатындагы досторум менен сүйлөшкөн сөздөрдөй эле туюлуп жатты.

Эстеликтерге жеткенде элдин жүзү кайгылуу боло түштү. Биз табылган курмандыктардын көмүлгөн жерин тегеректеп турдук. Шаарды калыбына келтирүү иштери жүрүп жатканда, геноциддин курмандыктарынын денелери табылып, аларды жол-жобосу менен кайра жерге койуу - «улуттук кайра биригүү» процессинин бир бөлүгү болуп калыптыр. Көрүстөндө турган досторумду карап туруп, калкынын дээрлик жарымы кырылып калган өлкөдө өсүү кандай экенин элестетүүгө аракет кылып жаттым. Геноцид убагында окуучуларымдын көбү ата-энелери менен башка өлкөлөргө качкын болуп кетишкен экен. Айрымдары болсо Руандада калып, атасынан же энесинен, же экөөнөн тең айрылып, дагы көптөгөн туугандарын жана досторун жоготушуптур.

Ошол ишемби күнү, чогулган билимдүү, таланттуу жана таң калтырган адамдар баштарынан ошончо кыйынчылык өткөрүшсө да, ийилбей турушту. Алар мени өзүнүн катарына кошуп, достой кабыл алганы - мен үчүн сыймык болду.

Брайан Ньюмандын жана Лия Роммераймдын айткан ойлору АКШ өкмөтүнүн көз карашын жана саясатын чагылдыруусу шарт эмес.

Редактордон сөз: Цифралык технологияларда айырмачылыкты жоюу борбору Брайандын жана Лиянын 2007 жылдагы Руандага жасаган сапарлары жөнүндө интернет баракча ачкан. Аны <http://cbdd.typepad.com/bit> дарегинен көрсө болот. Брайан өз сапары жөнүндө сүрөттөрдү жайгаштырган баракча ачкан, анын дареги: <http://picasaweb.google.com/achievinglacker/Rwanda>.

Дем берүү, маалымат таратуу, ишке тартуу

Интернет аркылуу жаштар дүйнө менен сүйлөшүшөт (TakingITGlobal.org)

Сиз өз сүрөттөрүңүздү же ырларыңызды элге көрсөткүңүз келгендир. Мүмкүн сиз Бириккен Улуттар Уюмунан же Америка Кошмо Штаттарынан алынган акыркы жаңылыктарды талкуулагыңыз келгендир, же сизге теңтуштарыңызды өз коомуңузду жакшыртууга кантип тартуу жөнүндө кеңеш керектир. Андай болсо, TakingITGlobal.org (ТИГ) интернет барагына кириңиз. Жаштар тарабынан түзүлүп жана иштетилген бул барак - 200дөн ашык өлкөдө жашаган жаштар ой бөлүшүүчү борборго айланды. Ал аркылуу байланышкандардын айтуусунда, андагы маектешүүлөр бетме-бет отуруп сүйлөшкөндөй эле мазмундуу.

ТИГде сүйлөшүү жөн эле убакыт өткөрүү эмес. Ал аркылуу байланышта тургандар Бириккен улуттардын «Миң жылдыктын максаттары» программасы, технологиялык теңсиздик жана ВИЧ/СПИД сыяктуу чоң маселелерди талкуулашат.

Андан сырткары, ТИГ цифралык технологиядагы теңсиздикти жоюу жана ага багытталган иштерди маалымат технологиялары боюнча эларалык келишимдердин курамына киргизүү үчүн ири үгүт иштерин да жүргүзөт.

«Дем берүү, маалымат таркатуу, ишке тартуу» деген

ураан менен ТИГди 2000- жылы ишке киргизген эки канадалыктын бири Майкл Фурдик: «Биз цифралык технологиядагы теңсиздикти талкуулоого жана жоюуга багытталган www.digitaldivide.net аттуу баракчаны да ачканбыз» дейт.

Вашингтон шаарындагы Америка университетинин алдындагы Социалдык маалымат каражаттары борбору өткөргөн, жаштардын интернет аркылуу байланыштары жөнүндөгү изилдөөнүн жыйынтыгында, мындай деп айтылган: «Глобалдык маселелерге аралашууга умтулган жаштар үчүн бул интернет барагы - эң мыкты старт аянты болуп берет».

Барак жаштардын ой бөлүшүүсүнө жана дүйнөнү таануусуна сонун мүмкүнчүлүк берет, анда мыкты электрондук журнал жана жаштардын чыгармачылыгынын дүйнөдөгү эң ири чогултмаларынын бири да жайгашкан.

ТИГ 2007- жылы өткөргөн катышуучулардын арасында пикир аныктоодо, алар кыялдары жөнүндө гана ой алмашпасы маалым болгон. Алар маалымат технологиялары жана ресурстары боюнча билимдерин арттырып, кызматташуу тармактарын түзүп, коомду өзгөртүүнүн натыйжалуу жолдорун аныктаары белгилүү болду.

«Эми менин бүт дүйнөдө досторум бар, алар мени менен эч качан жолугушпаса да, мен жөнүндө менин

сүрөттөрүм жана жазмаларымдан башка эч нерсе билишпесе да, менин аман-эсен жана бактылуу болушума кош көңүл эмес. Кээ бир жагынан алганда, алар мен жөнүндө менин үй-бүлөмдөн да көбүрөөк билишет».

— Яра Кассем, Египет.

«ТИГ аркылуу дүйнөнүн ар-түрдүү өлкөлөрүндө жашаган адамдар менен таанышып, мен кырдаалдарды өзүмдүн өлкөм тараптан гана карабастан, түрдүү бурчтардан кароо мүмкүнчүлүгүн алдым. Америка дүйнөдөгү абдан кубаттуу мамлекет, ошондуктан АКШ таасири тийген түрдүү мамлекеттердин көз карашы менен таанышуу аркылуу, Американын таасирдүүлүгүн түшүнүүдө, мага ТИГ жардам берди. Андан сырткары, эми менин бүт дүйнөдө эң сонун адамдар менен мамилем бар».

— Тревор Келлог, АКШ.

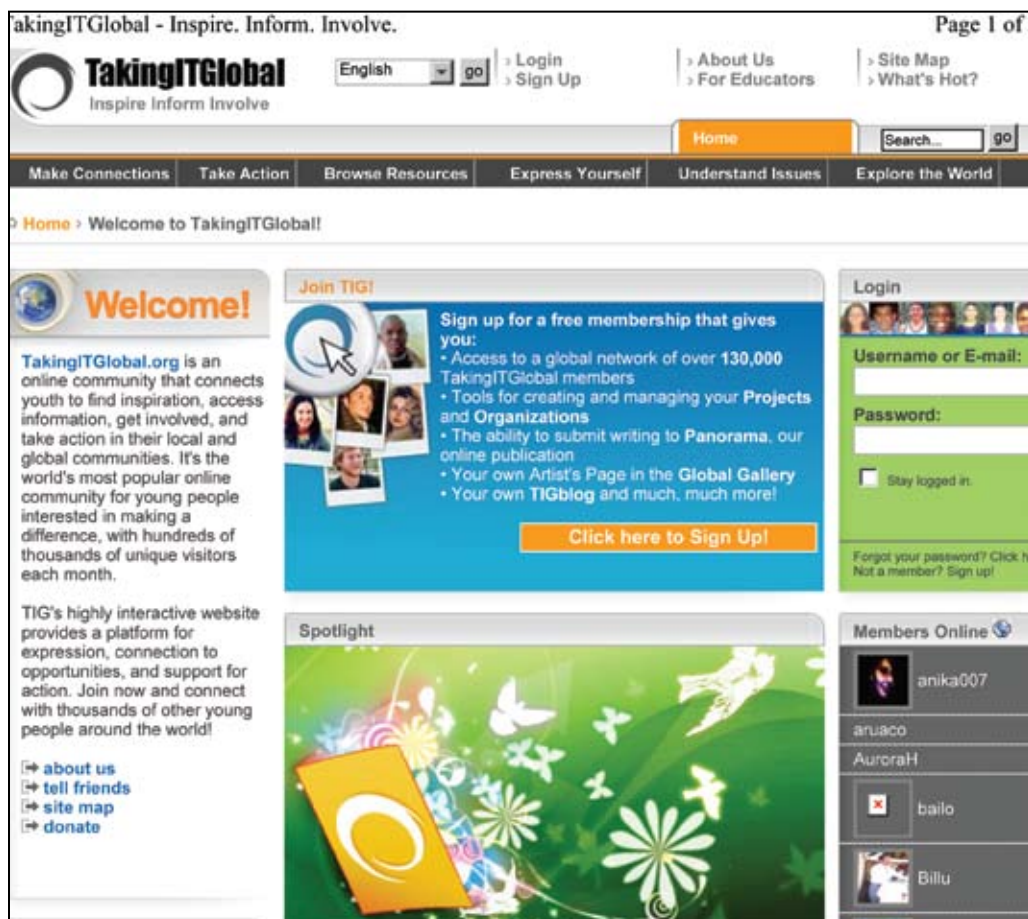
«ТИГ аркылуу мен кыйынчылыктарга карабай жашоону өзгөртсө жана максатка жетсе болоорун түшүндүм. Жаштар бири-бирине максатка жетүү үчүн эбегейсиз дем берерине ишенүү менен, ага али күнчө толкунданып жүрөм».

— Рим Нур, Тунис.

ТИГ менин досторумдун чөйрөсүн географиялык, социалдык-маданий, диний, экономикалык жана саясий чектерден ары кеңейтти. ТИГге катышуу мага өз маданиятымдан сырткары ой жүгүртүүгө жана ошол эле убакта аны баалоого үйрөттү».

— Морсе Флорес, Филиппин.

Бул макалада айтылган ойлордун АКШ өкмөтүнүн көз карашын жана саясатын чагылдыруусу шарт эмес.

Courtesy of TakingITGlobal.org

TakingITGlobal (ТИГ) интернет барагы - талкуулоо, ой бөлүшүү жана активдүүлүк үчүн 12 тилде ресурстарды тартуулайт.

Интернет аркылуу адамдар менен таанышуу жана ой бөлүшүү

Майтреи Доши

Интернет-коомчулукка мүчө болуу – индиялык кыздын башка өлкөлөргө баруусуна өбөлгө болду.

Мен 16 жашымда, 1988- жылы өмүрүмдө биринчи жолу самолетко отуруп, Массачусетс Технология Институту (МТИ) каржылаган бир жыйынга катышуу үчүн мекеним Индиядан АКШнын Массачусетс штатындагы Бостон шаарына жол тарттым.

Майтреи Дошинин белеги
Майтреи Доши 1998- жылда Массачусетс Технология Институту уюштурган Жаштар жыйынында.

Ошондо түшүнбөгөнүм менен, азыр артка кылчайып, МТИ өткөргөн ошол жаштардын жыйыны менин жашоомду канчалык өзгөртүп, маалымат технологиялары, интернет аркылуу байланыш жана башка мамлекеттерге баруу жөнүндө түшүнүгүмдү кеңейткенин сезип олтурам.

Жаштардын ал жыйынына 54 өлкөдөн 100 адам катышып, технологиялар дүйнө балдарынын кыйынчылыктарын кандайча жеңилдете алаарын талкуулашкан. Башында ошол катышуучулар менен жарым жылдай интернет аркылуу ушул маселелерди талкууладык. Ал - менин адамдар менен интернет аркылуу таанышып, ой бөлүшкөн биринчи тажрыйбам эле.

Жаштардын жыйынынан кийин, мен ТИГ (TakingITGlobal) түзгөн интернет ийримге кирип, анын канчалык жаңы, таасирдүү жана мен билген дүйнөдөн башкачалыгына таң калдым. Мен интернет аркылуу сонун адамдар менен таанышып, алар мага өз коомумду өзгөртүүгө дем беришти. Мен жашоо окуу жана диплом алуу менен гана чектелбесин түшүндүм.

ТИГ мурда да, азыр да дүйнөгө тараган ийрим, аны ишке киргизүү көп аракетти талап кылганы анык. Инстант Мессенжер (тез байланыш) аркылуу кеңешме өткөрүү үчүн, түнкү саат экиде ойгонгонум азыр да эсимде. Дүйнөнүн түрдүү убакыт зоналарында жашаган адамдар менен байланыш үчүн, мен түн ортосунда ойгонууга да макул элем.

Бизге абдан маанилүү проектилердин бири ишке ашпай калганда ыйлап, көңүлүм чөккөнү да эсимде. Интернет аркылуу күткөн досторум менен, биринчи жолу чындап жолуккандагы кубанычымды айтпа. Менин досторум өз коомдорунда өзгөрүүлөрдү жасаганы - мага да өзгөртүү жасоого дем бергенин эч унутпайм.

Тогуз жыл бою түзгөн өзүмдүн интернет-коомчулугум - менин жашоомдо чоң роль ойноп, менин карьерамдын жогорулоосуна чоң салым кошту. Ал менин жакшы адам болушума жардамдашып, эркин ой жүгүртүүгө жана коомдо өзгөртүү жасоого дем берди. Ошул коомчулуктун арты менен, мен 2007-жылдын июнь айында Мериленд институтунун искусство колледжине магистрлик даража алуу үчүн окууга кирдим. Ал даража мага коомдо өзгөртүү жасоодо искусствону кандайча колдонуу керектигин түшүнүүгө жардамдашат деп үмүттөнөм. Мен өзүмдүн активдүүлүгүмдүн жана искусствого берилгендигимдин негизинде, сүрөтчү катары көксөөмдү кандырган жана коомго пайдамды тийгизе турган, өзгөчө жана бийик карьерага жетким келет.

Мен ошол интернет ийримге кирип, ал берген мүмкүнчүлүктөрдү колдонуп калганыма абдан ыраазымын. Кээде ошол Жаштар жыйынына катышпай калсам, жашоом кандай болот эле деп ойлоп алып, кайра өзүм ал ойдон чоочуп кетем.

Майтреи азыр 23 жашта. Ал 2006-жылы Батыш Виржиниянын Атенс шаарындагы Конкорд университетинин окуу программасын аяктап, азыр Вашингтондогу «Аялдар клубдарынын» генералдык федерациясында графика дизайнери жана басылмалар боюнча жардамчы болуп иштеп жатат.

Бул макалада айтылган ойлордун АКШ өкмөтүнүн көз карашын жана саясатын чагылдыруусу шарт эмес.

Сүрөттө: Майкл Маерс/ Оксфам Америка

Австралиянын Сидней шаарында жашаган бул жаш активисттер сыяктуу, ТИГ катышуучулары ачкачылыкты жана жакырчылыкты жоюу өңдүү маанилүү дүйнөлүк маселелерди интернет аркылуу биргелешип чечүүгө аракет кылышат.

Алга умтул!

Эларалык мамиледеги өздүк тажрыйба

Шарлин Портер

Алмашуу программалары жаштардын дүйнөгө болгон көз карашын кеңейтип, башка маданияттарды түшүнүүгө жардам берет. Ошондой тажрыйба алуу мүмкүнчүлүктөрү улам өсүп жатат. Шарлин Портер «АКШ электрондук журналынын» башкаруучу редактору.

Эгер «студенттер үчүн алмашуу программалары» деген сөздү интернеттин издөө кызматына киргизсеңиз, ал сизге 2,8 миллион мүмкүнчүлүктү сунуштайт. Дүйнөнүн башка жерлерин көргүсү келген жаштар окууга, иштөөгө же ыктыярдуу ишмердикке көптөгөн мүмкүнчүлүктөрдү таба алышат.

Жаштар үчүн алмашуу программаларынын дүйнөсү абдан кенен. Андай программаларга канча уюм катышып, жыл сайын канча жаштарды кабыл алып жана чыгарып жатканын эсептөө мүмкүн эмес. Ага караганда, алмашуу программасына катышуунун пайдасы эмне деген суроого жооп алуу оңоюраак:

«Билим берүү боюнча алмашуу программалары - башка байланыш түрлөрү жете алгыс деңгээлдеги, эларалык мамилелерди адамгерчиликтүү кылууга түрткү берет».

Бул сөздөр АКШ өкмөтү каржылаган алмашуу программаларынын атасы деп атоого болгон сенатор Ж. Уильям Фулбрайтка тиешелүү. Анын «алмашуунун» пайдалуу жактары жөнүндөгү ой-пикири башка көптөгөн уюмдар өз максаттарын аныктаган сөздөрүнө үндөш.

Алтымыштан ашык жылдан бери иштеп жаткан «Фулбрайт» программасы маркум арканзастык сенатордун атынан коюлган. Себеби ал 1946-жылы бул демилгени колдогон АКШ мыйзамын иштеп чыккан. Андан бери 138 миң чет элдик окумуштуулар, мугалимдер жана студенттер

Эд Харристин сүрөтү

Ротари алмашуу программасына катышкан бул студенттер, Калифорния менен Неваданын ортосундагы Тахо көлүнө лыжа тебүүгө барганда, беттерине өз өлкөлөрүнүн тууларын тартып алышкан.

эл аралык мамилелер боюнча тажрыйба алуу үчүн АКШга келишти жана 82 миң америкалык «Фулбрайттын» каржылоосу менен чет өлкөлөргө барып келишти.

«Фулбрайт» программасы - АКШ өкмөтүнүн алмашуу программаларынын эң алдынкысы, бирок андан сырткары да көптөгөн программалар бар. АКШ мамлекеттик департаментинин Билим жана маданият бюросу (БМБ) каржылаган алмашуу программаларына жыл сайын 30 миң киши катышып, элүү жыл ичинде алардын саны 1 миллиондон ашып кетти.

Булар алмашуу мейкиндигиндеги өтө белгилүүлөрдүн айрымдары гана. Сизге ылайыктуу программаны табуу үчүн БМБ төмөнкү интернет баракчасын сунуштайт: <http://exchanges.state.gov/jexchanges>. Мектеп окуучулары, студенттер, мугалимдер жана илимпоздор үчүн программалардын түрлөрүн ушул барактан табууга болот.

Жеке тараптардын каржылоосу менен окуугу келгендер үчүн колледждер жана университеттер да бар. Алмашуу боюнча окугандар билим берүү дүйнөсүндө дипломаттардын ролун аткарышат. Мамлекеттик департамент өткөн жылы АКШга студенттик жана башка алмашуу программалары боюнча келгендерге 591 миң

виза берген. Ошол эле убакта, АКШ колледждеринин 200 миң студенти башка мамлекеттерден билим алуу үчүн кетишкен.

Азыр колледжге чейинки окуучулар да чет өлкөдө билим алуу программаларына катышып жатышат, бирок алардын так санын атоо азырынча кыйын. Алмашууга катышкан топтордун башын бириктирген «Эларалык билим алуу сапарларынын стандарттары боюнча кеңеш» (ЭБССК) аттуу уюмдун айтуусунда, АКШга жыл сайын 30 миң чет элдик мектеп окуучусу келет экен. ЭБССК жаштарга алмашуу программаларынын пайдалуулугу жөнүндө мындай дейт: «Алар башка маданияттар менен түздөн-түз таанышып, ошол эле убакта түбөлүк досторду табышат; алар дүйнө элдеринин байланыштарын

түшүнүшөт жана башка тилдер менен маданияттарды түшүнүү канчалык маанилүү экендигине ынанышат».

Мектеп окуучулары үчүн алмашуу программалары 1949-жылдан бери АКШнын элдик дипломатиясынын бир бөлүгү болуп калган. Ага катышкан окуучулар америкалык үй-бүлөлөрдө жашап, мектептерде окуп жүрүп, америкалыктар менен түшүнүшүү мүмкүнчүлүгүн алышат. Бул тажрыйба катышкан окуучуларга гана тиешелүү болбой, алардын мекениндеги үй-бүлөлөрүнө, досторуна жана мугалимдерине да тарайт. Алмашуу боюнча келген окуучулар менен жолдору кесилишкен америкалык кабыл алуучу үй-бүлөлөр, окуучулар жана каржылоочулар да мындан пайдалуу нерселерди алышат. (Бул программалар боюнча толук маалыматты «Маалыматты кайдан алуу керек» деген бөлүмдөн табууга болот.)

Башка тилди үйрөнүү маданий түшүнүшүүнүн маанилүү бөлүгү болгондуктан, жаштарга дагы көбүрөөк мүмкүнчүлүк берүү үчүн, АКШ өкмөтү дагы бир программа баштады. Президент Жорж Буш 2006-жылы жарыялаган Улуттук коопсуздуктун тил демилгеси (УКТД) – бул АКШ өкмөтүнүн эң жаңы алмашуу программасы. УКТД араб,

кытай жана хинди тилдери сыяктуу «эң зарыл» тилдерди кыска убакытта үйрөнүү үчүн жаш америкалыктарга жардам көрсөтөт.

Мамлекеттик катчы Кондолиза Райс, 2006- жылдын ноябрында өткөн Эл аралык билим берүү жумалыгында сүйлөгөн сөзүндө, УКТД программасына мындайча баа берген: «Араб, кытай орус, фарси жана хинди тилдери сыяктуу эң зарыл тилдерди үйрөнүү жаштарга көбүрөөк мүмкүнчүлүк түзөт, алардын жашоолорун байытат жана биздин башка маданияттарды сыйлаарыбызды көрсөтөт».

Эки жылдан бери УКТДнын жайкы интенсивдүү тил институттары америкалык мектеп жана колледж окуучулары үчүн иштеп жатышат. Интенсивдүү тил үйрөтүү программаларына 500дөй окуучу катышып, ошол тилдер сүйлөнгөн өлкөлөрдө ачылган атайын институттарда окуп жатышат. Америкалык университет студенттери болсо «Фулбрайт» жана «Гилман» программалары боюнча чет өлкөлөрдө тил үйрөнүп жатышат. Андан сырткары, башка өлкөлөрдөн жаш мугалимдер АКШга келип, «Фулбрайт» программасы боюнча америкалык студенттерге өз тилдерин үйрөтүп жатышат.

УКТД программалары жыл өткөн сайын кеңейип, окуучуларга жана студенттерге Россияга, Кытайга, Түркияга, Индияга жана Араб өлкөлөрүнө бир семестрге же окуу жылына барып, жергиликтүү тилдерди үйрөнүп келишине шарт түзөт.

Билим жана маданият бюросу жүргүзгөн алмашуу программаларынын дагы бир тобу болгон, «Эмгек жана саякат» студенттер программасы боюнча, жайкы каникул убагында АКШга келишет. Билим даражасына активдүү умтулган студенттер үчүн болгон бул программа атайын билимди талап кылбаган курорттордо, ресторандарда жана парктарда иштөө мүмкүндүгүн берет. Андан сырткары, ал архитектура, илим изилдөө, маалымат каражаттары, компьютердик программалоо жана электроника тармактарында практикадан өтүүгө да шарт түзөт. Мындай алмашуу программалары жөнүндө толук маалыматты төмөндөгү даректен табууга болот: <http://exchanges.state.gov/education/jexchanges/about.htm#background>.

Вашингтондо жайгашкан уюмдардын бирөөнүн айтуусунда, ыктыярдуу иштөө программалары азыр көбөйүп жатат. Жазгы каникулдарын лыжа тээп же деңиз жээгинде жатып өткөргөндөн көрө, айрым америкалык колледж студенттери башка өлкөлөргө барып, эларалык билим берүү жана өнүктүрүү иштерине катышууну тандап жатышат. Ушундай мүмкүнчүлүктү издегендер төмөндөгү уюмдардын даректеринен маалымат ала алышат: Эл

«Алар башка маданияттар менен түздөн-түз таанышып, ошол эле убакта өмүрлүк досторду табышат; алар дүйнө элдеринин байланыштарын түшүнүшөт жана башка тилдер менен маданияттарды түшүнүү канчалык маанилүү экендигине ынанышат».

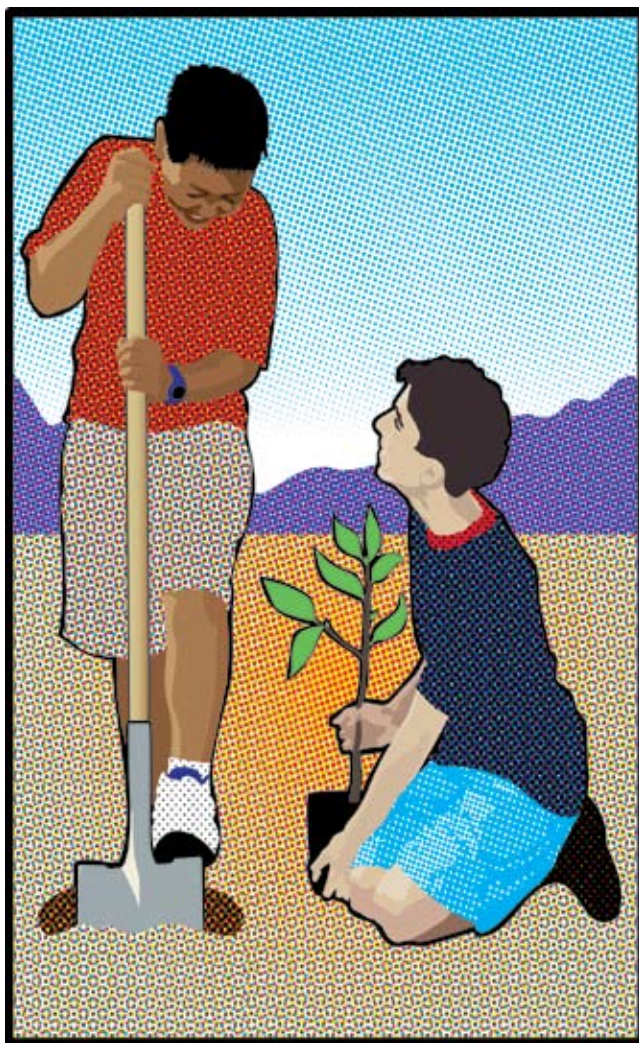
аралык волонтер программаларынын ассоциациясы [<http://www.volunteerinternational.org/>], Break Away [<http://alternativebreaks.org/8components.asp>], жана Go Abroad [<http://www.goabroad.com>].

АКШ Мамлекеттик департаменти башка агенттиктердин жана уюмдардын интернет барактарындагы маалыматтын бар болушу жана ачыктыгы үчүн жоопкер эмес. Көрсөтүлгөн интернет барактары 2007-жылдын июнунда иштеп турган.

Эмне кылуу керек?

Мүмкүн бул макалаларды окугандан кийин сиз өзүңүзгө ылайыктуу алмашуу программасын издеп көргүңүз келгендир. Биз сизди туура багытка салуу үчүн төмөндө көп маалымат келтиребиз.

Алгач, сиз каалаган программаны таап, ага кабыл алынууңуз керек. Сизге төп келген программаны табуу үчүн, биз төмөндөгү макалада программаларды

уюштуруучулар жөнүндө маалымат беребиз. Издеп, ойлонуп көрүү үчүн мындан башка дагы көп жолдор бар.

Сиз өзүңүзгө программа тандап алган соң, программа уюштуруучусу сизге «Студенттер жана алмашуу боюнча келүүчүлөр жөнүндө маалымат системасында» (СЕВИС же SEVIS) каттоодон өтүү үчүн документ берет. Интернетке негизделген бул система мектептерге, университеттерге жана башка уюмдарга АКШга келген чет элдиктердин кай жерде экендиги жөнүндө АКШнын Улуттук коопсуздук департаментине маалымат берип турууга шарт түзөт. Сиздин программаңыздын уюштуруучусу бул процесстен өтүүдө сизге кеңеш жана жардам берип турат. Сиз СЕВИС документин алгандан кийин, АКШга баруу үчүн виза алууга АКШ элчилигине барышыңыз керек. Виза – бул АКШ элчилиги берүүчү, чет элдиктерге АКШга кирүүгө уруксат берген жана иммиграция кызматынан сизди өлкөгө киргизүүсүн суранган документ. АКШ ишкерлер, туристтер, артисттер ж.б. топтор үчүн түрдүү визаларды берет. Төмөндөгүлөр студенттерге берилүүчү визалардын түрлөрү:

- «F» виза, студент визасы: бул ,көбүнчө, билим алуу үчүн баргандарга берилүүчү виза. АКШ колледжинде же англис тил институттарында окугусу келгендер ушундай виза алышат. Бул жөнүндө толук маалыматты төмөндөгү даректен табасыз: http://travel.state.gov/visa/temp/types/types_1268.
- «J» виза, алмашуу визасы: бул алмашуу программалары боюнча АКШга баргандарга берилүүчү виза. «J» визасы , көбүнчө, билим жана маданият алмашуу программалары боюнча АКШга баргандарга берилет. Бул жөнүндө толук маалыматты төмөндөгү даректен табасыз: http://travel.state.gov/visa/temp/types/types_1267.
- «M», студент визасы: бул АКШ институттарына академикалык эмес билим алуу үчүн же кесиптик изилдөөлөр үчүн баргандарга берилүүчү виза. Бул жөнүндө толук маалыматты төмөндөгү даректен табасыз: http://travel.state.gov/visa/temp/types/types_1268.

Маалыматты кайдан алуу керек?

Американын еврей кызмат коомчулугунун белеги

Кээ бир жайкы алмашуу программалары жаштарды кедей же табигый кырсыктан жабыр тарткан жерлерде курулуш иштерине тартышат.

Эгер АКШда окуу эмне экени жөнүндө жалпы түшүнүк алуу керек болсо, сизге төп келүүчү программаны табуу үчүн бир нече маалымат булактары бар.

Биринчиси – АКШ Мамлекеттик департаментинин алдындагы Билим жана маданият Бюросу (БМБ) чыгаруучу «АКШда окугуңуз келсе» деген студенттерди алмашуу боюнча чыгарылган китепчелер. Ал китепчелер өз-өзүнчө студенттер, бүтүрүүчүлөр, кесиптик жана илим изилдөөчүлөр, кыска убакка келүүчүлөр, англис тилин үйрөнүүчүлөр, сырттан окуучулар жана аккредитациядан өтүүчүлөр үчүн бөлүнүп чыгарылган. Андан сырткары,

АКШда окуу жана жашоо жөнүндө турмуштук маалымат чогултулган китепче да бар. Алардын көпчүлүгү араб, кытай, англис, француз, орус жана испан тилдеринде да чыгарылган. [<http://educationusa.state.gov/pubs.htm>]

АКШ Билим берүү департаментинин интернет барагы жана АКШнын билим берүү тармагынын маалымат барактары чет элдик мектеп окуучулары, студенттери жана бүтүрүүчүлөрү үчүн эларалык алмашуу программалары жөнүндө кенен маалымат берет. [<http://www.ed.gov/about/offices/list/ous/international/usnei/us/edlite-study-us.html>]

АКШ Мамлекеттик департаментинин алдындагы Билим жана маданият бюросу дүйнөнүн 170 өлкөсүндө 450дөн ашык кеңеш жана маалымат борборлорун ачкан. Бул Билим алуу боюнча кеңеш жана маалымат борборлору «дүйнөдө АКШнын жогорку окуу жайларына сүрөп, АКШда билим алуу мүмкүнчүлүктөрү жөнүндө толук, объективдүү жана керек убакта маалымат берип, ал мүмкүнчүлүктөрдү пайдалануу боюнча тажрыйбалуу адистердин кеңештерин сунуштап турат». Ал борборлордун интернет барактарында аккредитация, окуу жайын табуу, визалык маалымат, финансылык жардам, «Фулбрайт» стипендиялары жана БМБнын бардык программалары жөнүндө маалымат көрсөтүлгөн. [<http://educationusa.state.gov/centers/>]

Төмөндөгү төрт бөлүмдө биз алмашуу жана изилдөө программаларынын кыскача баяндамаларын чогулттук: мектеп окуучулары үчүн; колледж, университет жана аспирантура студенттери үчүн; студенттер жана адистер үчүн; жана англис тилин үйрөнүүчүлөр менен практиканттар үчүн алмашуу программалары. Бул катышууга боло турган программалардын кээ бирлери гана, муну издөөнү баштоочу чекит деп түшүнүү керек.

МЕКТЕП ОКУУЧУЛАРЫ ҮЧҮН ПРОГРАММАЛАР

Американын тышкы кызматынын (АТК) маданият аралык программалары. Булар 13-18 жаштагы жаштарга АКШда бир семестр же бир окуу жылын өткөрүп келүүгө шарт түзүп беришет. АТК – эң алгачкы маданий алмашуу программаларынын бири, ага жыл сайын 11 миңден ашык

Online Video Experiential Learning A World Learning Video

<http://usinfo.state.gov/journals/itsv/0707/ijse/ijse0707.htm>

World Learning is a U.S.-based organization with operations in 77 countries and a 75-year history in international exchange programs that have involved more than 100,000 individuals. The World Learning approach emphasizes learning by experience, as these students explain in an excerpt from a World Learning film.

(Used With Permission)

Learn more about World Learning at <http://worldlearning.org/>

студенттер, толук жашка жеткен жаштар жана мугалимдер катышат.

[http://www.afs.org/afs_or/home]

Тынч океан интеллектуалдык алмашуу программасы 15-18 жаштагы мектеп окуучуларына америкалык үй-бүлөлөрдө жашоо менен, АКШда бир семестр же бир окуу жылын өткөрүүгө мүмкүндүк берет.
[http://www.pieusa.org/homestay_exchange.asp]

Ротари жаштар алмашуу программасы: бул өкмөттүк эмес уюм 15-19 жаштагы мектеп окуучуларына америкалык үй-бүлөлөрдө жашоо менен, АКШда билим алууга мүмкүндүк берет.
[http://www.rotary.org/programs/youth_ex/index.html]

КОЛЛЕДЖ ЖАНА УНИВЕРСИТЕТ СТУДЕНТЕРИ ҮЧҮН ПРОГРАММАЛАР

Студенттик изилдөө: АКШ Мамлекеттик департаментинин алдындагы Билим жана маданият бюросу (БМБ) чыгаруучу «АКШда окугунуз келсе» деген студенттерди алмашуу боюнча чыгарылган 4 китептин биринчисине негизделген интернет барагы. Бул барак АКШда бакалаврдык жана мүчө-корреспонденттик деңгээлдерди алуу үчүн программаларды тандоо жана аларга тапшыруу жолдорун үйрөтөт. Андан сырткары, АКШда техникалык жана кесиптик билим алуу мүмкүнчүлүктөрү жөнүндө да маалымат берет.

[<http://educationusa.state.gov/undergrad.htm>]

ЭдуПАСС! АКШда окууну каалаган студенттерге колдонмо: бул болочок алмашуу студенттерине колледжге тапшыруу, паспорт, виза, жол, акча жана маданий шок сыяктуу маселелер боюнча кеңеш берүүчү маалымат борбору.
[<http://www.edupass.org>]

Эларалык билим берүү кызматы: АКШда жакшы университеттерди жана колледждерди табууга жардам берет. Бул интернет барагында чет элдик студенттерди тартууга кызыккан университеттердин жана колледждердин тизмеси жана билим берүү боюнча кеңешчилер үчүн маалымат бар.
[<http://www.ies-ed.com>]

Бүтүрүүчүлөр үчүн программалар: АКШ Мамлекеттик департаментинин алдындагы Билим жана маданият бюросу бүтүрүүчүлөр үчүн чыгарган китеби. Анда АКШда магистрдик, доктордук жана андан жогорку даражаларды алуу, АКШда билимин улантууга же иштөөгө кызыккан адистерге сертификация жана лицензия алуу жолдору көрсөтүлгөн.
[<http://educationusa.state.gov/graduate.htm>]

СТУДЕНТТЕР ЖАНА АДИСТЕР ҮЧҮН ПРОГРАММАЛАР

Американын кызматташуу жана тил изилдөө боюнча кеңеши (АКСЕЛС): АКСЕЛС АКШ менен Евразия, түштүк-чыгыш Европа жана түштүк Азиянын ортосунда түшүнүшүүнү арттырууга багытталган маданий алмашуу, чет өлкөдө окуу жана изилдөө программаларын башкарат.
[<http://www.americancouncils.org/programList.php>]

АКШ – Жакынкы Чыгыш билим берүү жана даярдоо кызматы (AMIDEAST): Жакынкы Чыгыштын 10 өлкөсүнөн окуучулар, студенттер жана бүтүрүүчүлөр катыша алуучу алмашуу программасы.
[http://www.amideast.org/programs_services/exchange_programs/default.htm]

АКШ Мамлекеттик департаментинин алдындагы

Билим жана маданият бюросунун жаштар үчүн алмашуу программалары: кызыккан студенттер бул интернет барагынан алмашуу программаларын регионго, типке жана созулушуна жараша издей алышат.
[<http://exchanges.state.gov/education/citizens/students/programs/>]

Дүйнөлүк эларалык студенттик алмашуу фонду (WISE): Азиядан, Европадан жана Түштүк Америкадан АКШга окууга келген студенттерге окуу программаларын түзүүгө жана турак-жай маселесин чечүүгө көмөктөшөт.
[<http://wise.wisefoundation.com>]

Эларалык билим берүү институту (IIE): Жылына 20 миң адам катышкан 316 алмашуу программасы жөнүндө маалымат берген интернет барагы. Ал студенттерге, илимпоздорго, мугалимдерге, университет жана колледж кеңешчилерине керектүү маалыматтарды берет жана билим берүү маселелери боюнча эларалык изилдөөлөрдү өткөрөт. Андан сырткары, IIE студенттерге жана адистерге бүтүрүү иштерин, алдыңкы изилдөөлөрдү жана башка мүмкүнчүлүктөрдү берүүгө багытталган, АКШ Мамлекеттик департаменти каржылаган Фулбрайт программасынын иштөөсүн камсыз кылат.
[http://www.iie.org//Content/NavigationMenu/Programs_Portal/Browse_Programs/Non-US_Student_Programs.htm]

АНГЛИС ТИЛИН ҮЙРӨНҮҮ ПРОГРАММАЛАРЫ ЖАНА ПРАКТИКА ӨТҮҮ БОЮНЧА МААЛЫМАТ

АКШда англис тилин интенсивдүү окутуу– бул АКШда окуу жана изилдөө жүргүзгүсү келген чет элдик студенттер үчүн алдыңкы маалымат булагы. Бул колдонмо Эларалык билим берүү институту тарабынан чыгарылып, АКШ Мамлекеттик департаментинин Билим берүү боюнча кеңеш борборлору аркылуу бүт дүйнөдө таратылат. Басылма түрүнөн сырткары, Интенсивдүү АКШ англис тили интернетке да жайгаштырылып, чет элдик студенттер жана билим берүү боюнча кеңеш борборлору үчүн интерактивдүү маалымат базасы катары кызмат кылат.
[<http://www.intensiveenglishusa.com/>]

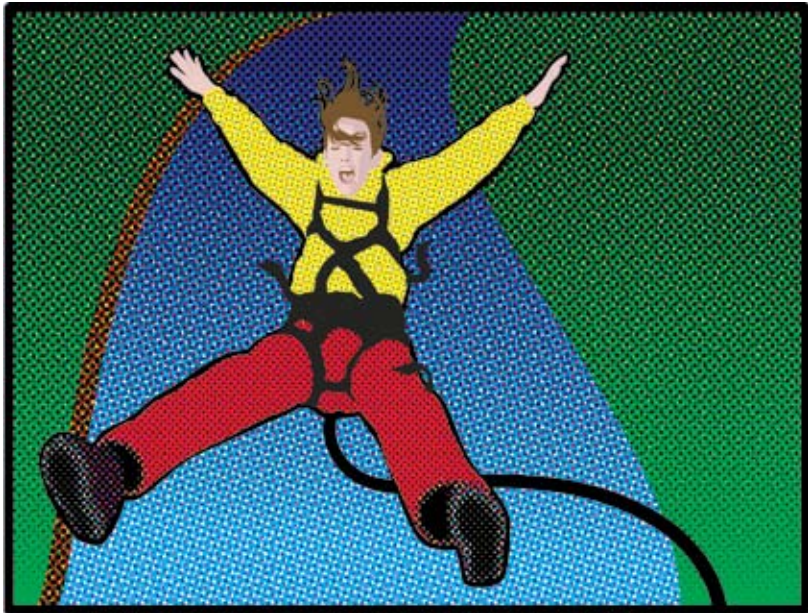
©Асошйетед Пресс маалымат агенттигинин сүрөттөрү / Стив Мануел

Пенсильвания штатындагы колледжде жергиликтүү ата-эне Кристина жана Ховард Пиллоттор (солдо) уулу Карлдын жана Тайланддан алмашуу боюнча келген Чарттрахарн Чареонвонгдун (оңдо) үй тапшырмаларына жардамдашууда.

АКШда окуу!: бул интернет барагы англис тилин интенсивдүү окуу программасын издеген чет элдик окуучулар жана колледж студенттери үчүн жол көрсөткүч деп эсептелинет. [<http://www.studyusa.com/>]

АКШнын искусство боюнча окутуу программасы: чет элдик жана америкалык студенттерге жана бүтүрүүчүлөргө АКШнын искусство жана маданият тармагындагы уюмдарында даярдыктан жана практикадан өтүүгө мүмкүндүк берген программа. [<http://www.usartstraining.org/intlstep.php>]

АКШ Мамлекеттик департаменти башка агенттиктердин жана уюмдардын интернет барактарындагы маалыматтын бар болушу жана ачыктыгы үчүн жоопкер эмес. Көрсөтүлгөн интернет барактары 2007-жылдын июнунда иштеп турган.

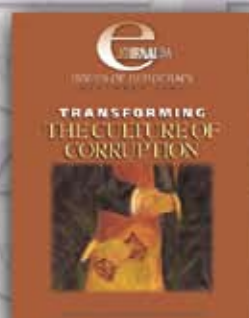

**A MONTHLY JOURNAL
ABOUT THE UNITED STATES
OFFERED IN MULTIPLE
LANGUAGES**

Five Thematic Editions:

- Economic Perspectives
- Foreign Policy Agenda
- Global Issues
- Issues of Democracy
- Society & Values

REVIEW THE FULL LISTING OF TITLES AT
<http://usinfo.state.gov/pub/ejournalusa.html>